

De wijk als supernanny?!

Onderzoeksrapport

Mirte van Summeren & Hanne van
Oldeniel
24 mei 2015

Onderzoek naar kindermishandeling in de wijk Nijmegen Oud-West, in het kader van de preventie van kindermishandeling van Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West

De wijk als supernanny?!

Onderzoek naar kindermishandeling in de wijk Nijmegen Oud-West, in het kader van de preventie van kindermishandeling van Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek & Innovatie” van de opleiding Pedagogiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West.

Naam van de auteurs: Mirte van Summeren en Hanne van Oldeniel

Plaats van uitgave: Nijmegen

Datum: 24 mei 2015

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'De wijk als supernanny'. Vanuit de opleiding Pedagogiek, aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, hebben wij dit afstudeeronderzoek uitgevoerd. Het onderwerp van dit onderzoek is de preventie van kindermishandeling, wat is uitgevoerd in opdracht van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Door middel van het afnemen van interviews met professionals, wijkbewoners en opvoeders, hebben wij in beeld gebracht welke kennis en ervaringen zij hebben omtrent kindermishandeling en wat hun visie is op de preventie van kindermishandeling. Het was voor ons een mooie uitdaging om deze doelgroepen zelf te benaderen en te interviewen.

Wij hebben met veel enthousiasme aan dit onderzoek gewerkt. Hierbij hebben wij het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West als een zeer toegankelijk team ervaren. Wij willen dan ook de teamleden van het Sociaal Wijkteam bedanken voor hun bijdrage en medewerking aan ons onderzoek. Ook de externe professionals, wijkbewoners en opvoeders willen wij bedanken voor hun medewerking aan ons onderzoek. Wij hebben hen als zeer bereidwillig en betrokken beleefd. Graag willen wij onze opdrachtgever en begeleider vanuit het Sociaal Wijkteam, Sonia Davelaar, in het bijzonder bedanken voor haar eerlijkheid, positiviteit, betrokkenheid en enthousiasme. Wij hebben de samenwerking met Sonia Davelaar als zeer prettig ervaren.

Tot slot willen wij onze begeleider vanuit de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Yvonne Burghard, bedanken. Door haar aansturing, luisterend oor en feedback konden wij ons onderzoek zo professioneel en goed als mogelijk uitvoeren.

Mirte van Summeren en Hanne van Oldeniel

Nijmegen, mei 2015

Inhoud

Voorwoord.....	3
Samenvatting	6
Hoofdstuk 1: Inleiding	8
Leeswijzer.....	9
Hoofdstuk 2: Probleemanalyse	9
Uitgebreide omschrijving van het Sociaal Wijkteam en Nijmegen Oud-West	9
Wettelijk en juridisch kader	11
Analyse van het probleem	13
Conclusie.....	18
Probleemstelling	19
Definitie van begrippen	20
Hoofdstuk 3: Methode van onderzoek	21
De onderzoeksbenadering.....	21
Participanten.....	22
Procedure van onderzoek en meetinstrumenten.....	23
Analyse.....	25
Kwaliteitscriteria.....	26
Tijdpad en taakverdeling.....	27
Hoofdstuk 4: Resultaten	27
Deelvraag 1	28
Deelvraag 2	33
Deelvraag 3	37
Deelvraag 4	41
Overige resultaten	41
Hoofdstuk 5: Conclusies en discussie	41
Deelvraag 1	41
Deelvraag 2	42
Deelvraag 3	43
Deelvraag 4	43
Onderzoeksvraag	44
Aanbevelingen voor de praktijk	45
Discussie	46
Vervolgonderzoek.....	47

Literatuur	48
Bijlage I: Kindermonitor 2009/2010 - Focus op bepaalde deelgebieden in Nijmegen.....	51
Bijlage II: Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling.....	52
Bijlage III: Balansmodel van Bakker	56
Bijlage IV: Verdeling participanten: opvoeders en wijkbewoners	57
Bijlage V: Interviewleidraad deel 1.....	58
Bijlage VI: Interviewleidraad deel 2.....	60
Bijlage VII: Tijdpad en taakverdeling.....	66
Bijlage VIII: Werkwijze hoofdstuk 4 'resultaten'	67
Bijlage IV: Kindvriendelijkheid van Nijmegen Oud-West	73

Samenvatting

Het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West is een team, welke is opgericht in november 2013. Zij is geen op zichzelf staande organisatie, maar een team dat is opgericht vanuit de gemeente Nijmegen. Stichting VraagWijzer Nederland omschrijft een sociaal wijkteam als volgt: “Onder een sociaal wijkteam verstaan we een team van generalisten, met ieder een eigen specialisatie, die op één locatie nauw met elkaar samenwerken om ondersteuning te bieden aan de bewoners van dat gebied” (Stichting VraagWijzer Nederland, z.d., p. 1). De doelgroep van het Sociaal Wijkteam bestaat uit de bewoners van het gebied Nijmegen Oud-West, wat is onder te verdelen in de wijken ‘Biezen’ en ‘Wolfskuil’. Het thema ‘preventie rondom kindermishandeling’ staat centraal in het afstudeeronderzoek, welke is uitgevoerd bij het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. De behoefte om de preventie van kindermishandeling te verbeteren, vormt de aanleiding van het onderzoek.

De **doelstelling** luidt: Het verschaffen van kennis en inzicht aan het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West over hoe preventief wordt gewerkt en gewerkt kan worden met betrekking tot kindermishandeling in het gebied Nijmegen Oud-West. Het tweede doel is dat er inzicht wordt gegeven in hoe bewoners en opvoeders in Nijmegen Oud-West handelen met betrekking tot kindermishandeling. Indirect beïnvloedt dit de kwaliteit van het leven van de gezinnen, welke woonachtig zijn in Nijmegen Oud-West. Uit de beschreven doelstelling komt de volgende beschrijvende **onderzoeksvraag** voort: **Hoe handelen de professionals van het Sociaal Wijkteam, de opvoeders en bewoners in Nijmegen Oud-West momenteel met betrekking tot de preventie van kindermishandeling?**

De onderzoeksvraag is onderverdeeld in vier deelvragen. De eerste drie deelvragen richten zich ieder op één doelgroep, respectievelijk de professionals, de opvoeders en de wijkbewoners. Bij de vierde deelvraag worden onderlinge verbanden gelegd tussen de resultaten en conclusies van de professionals, opvoeders en wijkbewoners. De deelvragen en onderzoeksvraag worden beantwoord door middel van het uitvoeren van kwalitatief en beschrijvend praktijkonderzoek. Middels het afnemen van diepte-interviews zijn onderzoeksresultaten verzameld van 15 professionals, 17 opvoeders en 27 wijkbewoners. De 59 participanten zijn benaderd via de opdrachtgever, via het consultatiebureau van de GGD en via het Leger Des Heils ‘Bij Bosshardt’. Ook is er gestreefd naar een zogenoemd sneeuwbaaleffect, waarbij de onderzoekers door een participant zijn voorgesteld aan andere mogelijke participanten. Bij ieder interview lag de focus op het verkrijgen van inzicht in de kennis en ervaringen met betrekking tot kindermishandeling. Daarnaast is de handelingswijze van de professionals, opvoeders en wijkbewoners in kaart gebracht, waarbij er nadrukkelijk aandacht was voor de visie van ieder individu op de preventie van kindermishandeling.

Uit het praktijkonderzoek is naar voren gekomen dat professionals, wijkbewoners en opvoeders enige kennis hebben van de vormen van kindermishandeling. Voor de professionals geldt dat zij veelal intuïtief handelen. Wel kan worden geconcludeerd dat de professionals op de goede weg zijn, wanneer hun werkwijze wordt vergeleken met de behoeften van opvoeders. Met betrekking tot de opvoeders en wijkbewoners is te concluderen dat het preventief werken rondom kindermishandeling erbij gebaat zou zijn, wanneer zij meer kennis opdoen over wat kindermishandeling inhoudt en wat zij kunnen doen bij eventuele vermoedens. Een belangrijke conclusie hierbij is dat opvoeders en wijkbewoners bereid zijn om iets te doen, wanneer zij vermoedens hebben van kindermishandeling. Informatie, over waar zij terecht kunnen met deze zorgen, zou helpend zijn. Angst en respect voor de privacy van de ander kan wijkbewoners en opvoeders mogelijk tegenhouden om iets te ondernemen.

Middels de conclusies bij iedere deelvraag en de conclusie van de onderzoeksvraag zijn een viertal aanbevelingen geformuleerd. In overleg met de opdrachtgever is gekozen voor de derde aanbeveling. Het doel van het product is informatievoorziening voor de opvoeders en wijkbewoners in Oud-West over kindermishandeling.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West is een team, welke is opgericht in november 2013 vanuit de gemeente Nijmegen. Dit betekent dat zij geen op zichzelf staande organisatie vormt. Stichting VraagWijzer Nederland omschrijft een sociaal wijkteam als volgt: “Onder een sociaal wijkteam verstaan we een team van generalisten, met ieder een eigen specialisatie, die op één locatie nauw met elkaar samenwerken om ondersteuning te bieden aan de bewoners van dat gebied” (Stichting VraagWijzer Nederland, z.d., p. 1).

De doelgroep van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West bestaat uit mensen in alle leeftijdscategorieën in het gebied Nijmegen Oud-West. Dit gebied bestaat, zoals te zien is in figuur 1 (Google Maps, 2015), uit de wijken ‘Biezen’ en ‘Wolfskuil’. De doelgroep en het Sociaal Wijkteam komen met elkaar in aanraking, doordat wijkbewoners en professionals van organisaties hun zorgen omtrent een persoon uiten richting het Sociaal Wijkteam, of doordat de teamleden zelf signalen opvangen. Toestemming, van de persoon over wie er zorgen zijn, is een vereiste. Het Sociaal Wijkteam richt zich hierbij op mensen met hulpvragen, problemen, of ideeën voor de wijk. Dit doet zij samen met de betrokken wijkbewoner zelf, met de mensen in zijn of haar directe omgeving en met de vrijwilligers en organisaties in de wijk, het zogenoemde wijknetwerk. Als het nodig is, schakelen zij hulpmiddelen of professionele, specialistische zorg in (Gemeente Nijmegen, 2013).

Figuur 1

Binnen het afstudeeronderzoek bij het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West staat het thema ‘preventie rondom kindermishandeling’ centraal. Een gedetailleerde definitie van de begrippen ‘preventie’ en ‘kindermishandeling’, zoals het omschreven staat in de literatuur, is weergegeven in de ‘definitie van begrippen’ in hoofdstuk 1. De aanleiding van het onderzoek is de behoefte van het Sociaal Wijkteam om de preventie rondom het thema kindermishandeling te verbeteren, met als doel het juist en snel willen handelen, voordat de situaties mogelijk uit de hand lopen. Het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West bestaat nu ruim anderhalf jaar. Het team ervaart dat de preventie rondom kindermishandeling nog onvoldoende belicht en geïntegreerd is binnen het team, terwijl kindermishandeling voor komt in het gebied Nijmegen Oud-West. Enerzijds ervaart het team het zelf als belangrijk, anderzijds is er vanuit de gemeente de wens dat onder andere de sociale wijkteams de

preventieve functie rondom kindermishandeling op zich nemen. De opdrachtgever heeft de beleving dat er geen vaste richtlijnen zijn binnen het team en andere professionals in de wijk. Dit geldt met name op het gebied van het tijdig signaleren, voorlichten en de onderlinge communicatie hierover binnen het team. Kern van het probleem is de vraag of alle professionals oog hebben voor wat er in een gezin plaatsvindt en of er verder wordt gekeken dan de hulpvraag, waarvoor de professional bij een gezin komt. Het is de wens van de opdrachtgever dat de teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West verder kijken dan de hulpvraag en zicht krijgen op wat er gebeurt binnen de verschillende levensdomeinen. De voorlopige vraagstelling luidt: **Wat kan het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West verbeteren als het gaat om het preventief werken rondom kindermishandeling?** De opdrachtgever is Sonia Davelaar. Zij is werkzaam vanuit de functie opbouwwerker. Een omschrijving van het begrip 'opbouwwerker' is weergegeven bij de 'definitie van begrippen' in hoofdstuk 1.

Leeswijzer

Bij het uitvoeren van het onderzoek wordt de cyclus voor praktijkonderzoek als leidraad genomen (Donk & Lanen, 2011). Het onderzoek start met de probleemanalyse in hoofdstuk 2, waarin de verdere oriëntatie van het probleem wordt uitgewerkt. Op basis van praktijk- en literatuuronderzoek worden de probleemstelling, doelstelling en vraagstelling geformuleerd. Deze drie elementen geven tezamen richting aan het verdere verloop van het onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksmethoden beschreven. Onder andere komen hier de onderzoeksbenadering, de keuze voor participanten, de procedure van het onderzoek en de meetinstrumenten aan bod. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten van het onderzoek weer, welke zijn verzameld op basis van verdiepend praktijkonderzoek. De conclusie wordt beschreven in hoofdstuk 5, waarbij nadrukkelijk antwoord wordt gegeven op de eerder geformuleerde deelvragen en onderzoeksvraag. Uit deze antwoorden vloeien de aanbevelingen voort.

Hoofdstuk 2: Probleemanalyse

Uitgebreide omschrijving van het Sociaal Wijkteam en Nijmegen Oud-West

In totaal zijn er binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West elf medewerkers, die afkomstig zijn vanuit verschillende werkvelden en organisaties in de gemeente Nijmegen. Het team bestaat uit een teamleider, een opbouwwerker, drie wijkverpleegkundigen, een ouderenadviseur, een WMO consulente (tevens ergotherapeut) en een praktijkondersteuner GGZ. Daarnaast zijn er drie maatschappelijk werkers werkzaam binnen het team, die een specialisatie hebben in één doelgroep. Deze doelgroepen zijn jeugd en mensen met een verstandelijke beperking vanuit MEE Gelderse Poort. Ten slotte is er een algemeen

maatschappelijk werker. De medewerkers zijn allemaal een specialist van hun eigen werkveld, maar tezamen vormen zij een team van generalisten (Gemeente Nijmegen, 2013).

In overleg met de opdrachtgever is besloten om in de oriëntatiefase enkel gesprekken te voeren met de wijkbewoners over hun ervaringen met de wijk waarin zij wonen, zodat de onderzoekers een beeld kunnen vormen van de wijken. De onderzoekers ervaren kindermishandeling als een dusdanig beladen onderwerp, dat zij het disrespectvol en ethisch onverantwoord vinden om de wijkbewoners te belasten met dit onderwerp, wanneer het gaat om een kort oriënterend gesprek. Dit heeft als reden dat de drempel voor sommigen, om deel te nemen aan het onderzoek, al hoog ligt (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010). Zowel de opdrachtgever als het team vinden het wenselijk dat de wijkbewoners, in het verdere verloop van het onderzoek, wel worden bevraagd over kindermishandeling en de preventie rondom kindermishandeling. In de oriëntatiefase worden de meningen van de wijkbewoners over kindermishandeling daarom buiten beschouwing gelaten, zodat de belasting voor de participanten zo gering mogelijk is (Migchelbrink, 2014).

Uit de gesprekken met de bewoners in de wijken 'Biezen' en 'Wolfskuil', d.d. 16 februari 2015, is gebleken dat de bewoners de wijken als echte volkswijken zien, waarin iedereen elkaar kent. In het oriëntatiegesprek gaf de opdrachtgever dit tevens aan. De bewoners ervaren de wijk waarin zij wonen, Wolfskuil of Biezen, als gezellig en zij zien dat er veel onderlinge samenhang is rondom bijvoorbeeld activiteiten. Echter, de bewoners uit de wijk 'Biezen', die er woonden voordat de nieuwbouw er kwam, merken op dat er een verschil zichtbaar is in onderlinge contacten sinds de komst van nieuwe inwoners in de nieuwbouwhuizen. Deze bewoners zijn veelal tweeverdieners. De bewoners in de wijk 'Wolfskuil' merken dat er veel sociale controle is binnen de wijk. Daarbij is de ervaring van de bewoners dat er minder onderlinge samenhang is in vergelijking met het verleden. Tegenwoordig zijn de bewoners minder behulpzaam en meer op zichzelf gericht.

Wanneer er dieper wordt ingezoomd op het gebied Nijmegen Oud-West, kan op basis van een gesprek met de opdrachtgever worden gesteld dat de wijken 'Biezen' en 'Wolfskuil' beiden aandachtswijken zijn met een volkskarakter. Wel is er de laatste jaren veel sprake van import. De oorspronkelijke bewoners van deze wijken zijn veelal laaggeschoold of middengeschoold. De relatief nieuwe bewoners van de wijk zijn met name tweeverdieners. In de wijk 'Biezen' is er veelal sprake van een lage sociaaleconomische status. Veel huishoudens zijn economisch kwetsbaar (Gemeente Nijmegen, 2014). Ook in de wijk 'Wolfskuil' is de sociaal economische status van veel gezinnen laag (Gemeente Nijmegen, 2014). De sociaal economische status van beiden wijken is van belang, omdat dit, volgens het NVVP, het risico op kindermishandeling verhoogt (in Groot, Haitsma & Esveld, 2014).

Gekeken naar het sociale klimaat, is te concluderen dat het verschil in de achtergrond en opvattingen van de bewoners kan zorgen voor onenigheid of ruzie tussen bewoners onderling over bijvoorbeeld overlast en opvoeding (Gemeente Nijmegen, 2014). Dit wordt tevens geconstateerd door de opdrachtgever. Hierbij merkt zij wel op dat bewoners op de hoogte zijn van wat er zich bij hun medebewoners afspeelt.

Naast een verdieping in het gebied Nijmegen Oud-West, is het tevens van toegevoegde waarde om in te zoomen op de kinderen in Nijmegen Oud-West, respectievelijk Biezen en Wolfskuil. Dit geeft inzicht in het aantal kinderen in de wijken. Tevens geeft het een algemene indruk van het welzijn van kinderen en de kindvriendelijkheid van de wijken, vanuit de visie van de ouders. In 2013 bestond de wijk Biezen uit 7.538 inwoners. 11,7% van het totaal aantal inwoners in de wijk Biezen bevond zich in de leeftijd van nul tot veertien jaar. In de wijk Wolfskuil woonden in 2014 5.983 inwoners, waarvan 14% zich in de leeftijd van 0 tot veertien jaar bevond. Gekeken naar Nijmegen Oud-West, de wijken Biezen en Wolfskuil tezamen, is er een percentage van 12,7% gemeten, waarbij het totaal aantal inwoners van Nijmegen Oud-West 13.521 bedroeg (Gemeente Nijmegen, 2014). In de Kindermonitor van 2009/2010 geeft 38% van de ouders aan dat zij de buurt, Biezen en Wolfskuil worden in deze monitor samengevoegd, als niet (zo) kindvriendelijk ervaren. Belemmeringen om hun kind(eren) buiten te laten spelen zijn onder andere ‘afval op straat’ en ‘vervelende kinderen in de buurt’. Kijkend naar de kwaliteit van het leven van de kinderen is te concluderen dat 18% van de ouders van kinderen in de leeftijd van nul tot twaalf jaar heeft ingevuld dat zij de kwaliteit van het leven van hun kinderen als laag beschouwen. Daarnaast beoordeelt 5,5% van de ouders de gezondheid van zijn of haar kinderen als ‘gaat wel’ tot ‘slecht’. Een volledig overzicht, van de uitkomsten van de Kindermonitor uit 2009/2010 van de wijken Biezen en Wolfskuil, staat weergegeven in *bijlage I* (GGD Regio Nijmegen, 2010).

Wettelijk en juridisch kader

Voordat wordt ingegaan op de analyse van het probleem, wordt ingezoomd op het wettelijk en juridisch kader met betrekking tot kindermishandeling. Indien er sprake is van kindermishandeling, betreft het allereerst het schenden van een grondrecht. “Alle burgers, volwassenen en kinderen, ouderen en jongeren hebben het recht in veiligheid te leven en op te groeien” (Baldewsingh, Burg, Everhardt & Jonge, 2013, p. 9). Aansluitend op het grondrecht, beschrijft ‘Het verdrag inzake de rechten van het kind’ in artikel 19 het volgende: “Het recht van het kind om beschermd te worden tegen alle vormen van kindermishandeling en de bijbehorende verantwoordelijkheid van de overheid daarin” (Wolzak, 2012, pp. 141-143). Dit betekent dat kindermishandeling bij de wet verboden is.

Wanneer er wordt gesproken over het wettelijk kader van de preventie rondom kindermishandeling, zijn drie wetten van belang. Hieronder wordt iedere wet toegelicht, waarbij de nadruk wordt gelegd op de preventie van kindermishandeling. Sinds 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. Hierin staat expliciet beschreven dat gemeenten onder andere verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en voor de op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen en problemen van ouders (Groot et al., 2014). De in 2013 ingevoerde 'Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling', welke de tweede wet vormt, heeft als doel om professionals te ondersteunen in een effectieve en tijdige aanpak van geweld. In de probleemanalyse wordt dieper ingegaan op de meldcode binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Een hedendaagse ontwikkeling, welke van invloed is op de aanpak van kindermishandeling, is de transitie van de jeugdzorg, oftewel 'het nieuwe jeugdstelsel'. Dit vormt de derde wet. Het jeugdstelsel is ingevoerd sinds 1 januari 2015. Door de transitie ligt de verantwoordelijkheid en regie voor de aanpak van kindermishandeling bij de gemeenten, waarbij preventieve zorg een expliciete rol inneemt. Preventie rondom kindermishandeling is van belang, omdat het ervoor kan zorgen dat problemen worden voorkomen. Het vroegtijdig signaleren en onderkennen van (dreigende) problemen speelt hierbij een rol om zo te voorkomen dat er werkelijke problemen ontstaan (Burggraaff-Huiskes, 2011). Om deze preventieve zorg te kunnen bieden, ontwikkelen gemeenten onder andere sociale wijkteams. Deze sociale wijkteams kunnen een belangrijke rol vervullen in het signaleren van problemen, maar ook in het bieden van hulp in een vroeg stadium, doordat zij dicht bij de burgers staan (Boumassoudi, 2014) (Bekker & Witte, 2014). Door de heersende trend in Nederland, waarbij er meer wordt ingezet op een preventieve aanpak, is het van belang dat het voorliggend veld een goede inbedding van kennis heeft op het gebied van kindermishandeling (Boumassoudi, 2014). Dit is tevens terug te zien in de visie van de G4, de vier grote steden van Nederland, namelijk Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. In hun visie geven zij sociale wijkteams een belangrijke rol bij het signaleren en het aanpakken van kindermishandeling. Om te zorgen voor een sluitende aanpak, is het van belang dat alle professionals, ook op wijkniveau, de verschillende vormen van kindermishandeling kunnen signaleren. Aansluitend op deze signalering, is het noodzakelijk dat de professionals weten hoe zij moeten handelen nadat ze signalen hebben opgevangen, maar ook hoe ze niet moeten handelen. Expertise op wijkniveau is van essentieel belang (Groot et al., 2014).

Op basis van deze beleidsmatige ontwikkelingen kan gesteld worden dat het voor Nederland in het algemeen, en specifiek voor het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, van belang is om te kijken hoe de preventieve aanpak rondom kindermishandeling kan worden verbeterd.

Analyse van het probleem

De analyse van het probleem is uitgevoerd middels de 5 x W + H-methode van Migchelbrink (Donk & Lanen, 2011). Voor de analyse is gebruik gemaakt van relevante literatuur en verkregen informatie vanuit de praktijk. Met betrekking tot de probleemanalyse, hebben de onderzoekers gekozen voor een integratie van het praktijk- en literatuuronderzoek, aangezien de bevindingen vanuit de praktijk veelal worden bevestigd door literatuuronderzoek en vice versa.

In de oriëntatiefase is praktijkonderzoek gedaan, door in gesprek te gaan met de opdrachtgever en met het gehele Sociaal Wijkteam. Op 16 februari 2015 is er een groepsgesprek gehouden met de teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Doel van dit gesprek was het verkrijgen van een bredere oriëntatie op het onderwerp, door de ogen van de teamleden. Naast dit groepsgesprek zijn in de oriëntatiefase verschillende gesprekken gevoerd met de opdrachtgever. Kindermishandeling is een thema, welke speelt in Nijmegen Oud-West en waarvan de leden van het wijkteam van mening zijn dat zij zich hierin op preventief gebied kunnen verbeteren. Uit het groepsgesprek komt naar voren dat alle teamleden vinden dat de preventie rondom kindermishandeling een thema is wat aandacht en onderzoek behoeft.

De opdrachtgever wenst dat er meer inzicht komt in het thema kindermishandeling, zowel bij de teamleden van het Sociaal Wijkteam alsmede de opvoeders en wijkbewoners. Bewustwording en het bespreekbaar maken van dit thema staan hierbij volgens de opdrachtgever centraal. Uit een oriënterend gesprek met de opdrachtgever is gebleken dat uithuisplaatsingen en ondertoezichtstellingen plaatsvinden in het gebied Nijmegen Oud-West. De opdrachtgever concludeert hieruit dat er winst te behalen valt op het gebied van preventief werken rondom het thema kindermishandeling. De literatuur bevestigt tevens het belang van bewustwording van dit thema bij de opvoeders en omgeving van de gezinnen. Wanneer de sociale omgeving ondersteund wordt bij het vroegtijdig signaleren van de dreiging van kindermishandeling, valt er ook vanuit deze doelgroep op preventief gebied veel winst te behalen. Daarbij blijkt naderhand vaak dat de omgeving van de betreffende gezinnen wel een vermoeden hadden van kindermishandeling, maar door de heersende taboe op het thema, durfden zij er niet over te praten (Baldewsingh et al., 2013). Het bespreekbaar maken van kindermishandeling is dus ook van belang om preventief te kunnen werken.

De regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft onderzoek gedaan naar de behoeften van gezinnen op het gebied van kindermishandeling. Hiervoor zijn interviews afgenomen onder gezinnen, die te maken hebben gehad met kindermishandeling en huiselijk

geweld. Op basis van dit onderzoek komen een aantal aanbevelingen naar voren, welke inzicht verschaffen in wat de opvoeders en gezinnen als helpend hebben ervaren. Allereerst wordt het geven van voorlichting genoemd, waarbij doelgroepspecifieke voorlichting een prominente plek zou moeten innemen volgens de participanten. De ervaring is dat voorlichting op dit moment vooral via de media geschiedt, waardoor niet iedereen wordt bereikt. Indien er sprake is van kindermishandeling, worden aanbevelingen genoemd, zoals het betrekken van het gezin en het netwerk van het gezin bij de hulpverlening, het zoeken naar mogelijkheden binnen het eigen netwerk van het gezin, het resoluut en doortastend handelen van de hulpverlener en het tijdig inschakelen van hulpverlening. De aanpak van ‘één gezin, één plan, één regisseur’ wordt ook gewaardeerd onder de geïnterviewden (Regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2013). Ook binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West vormt de aanpak ‘één gezin, één plan, één regisseur’ een belangrijk uitgangspunt in het professioneel handelen. Tot slot ervaren de gezinnen, welke zijn bevraagd in het onderzoek, dat de nadruk teveel ligt op hetgeen niet goed gaat, waardoor het benoemen van positieve dingen als laatste aanbeveling wordt genoemd (Regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, 2013).

Uit een oriënterend gesprek met de opdrachtgever komt naar voren dat twee van de elf medewerkers een eerste onderdeel van de cursus hebben gevolgd met betrekking tot de meldcode. Tot nu toe is hierin enkel het juridisch aspect aan bod gekomen. Daarnaast is de ervaring van de opdrachtgever dat ieder teamlid zijn of haar eigen werkwijze hanteert, wat zorgt voor verschillende werkwijzen binnen het team. Zij merkt op dat enkele teamleden signalen direct bespreekbaar maken met de opvoeders en daarnaast zijn er teamleden die direct een melding maken binnen het team.

Uit landelijke cijfers uit 2011 blijkt dat 119.000 kinderen te maken hebben gehad met kindermishandeling (Alink e.a., 2011, geciteerd in Groot et al., 2014). Er wordt verwacht dat dit een ondergrens is. Kijkend naar onderstaande cijfers is te zeggen dat emotionele verwaarlozing in 2010 de meest voorkomende vorm van kindermishandeling is (Wolzak, 2012). Voor het onderzoek is dit een belangrijk gegeven, omdat de opdrachtgever in de praktijk verwacht dat men bij kindermishandeling voornamelijk denkt aan lichamelijke mishandeling en seksueel misbruik.

“Emotionele verwaarlozing	36%
Lichamelijke verwaarlozing	24%
Lichamelijke mishandeling	18%
Emotionele mishandeling	11%
Seksueel misbruik	4%” (Wolzak, 2012, p. 48).

Bij het eerder genoemde groepsgebesprek op 16 februari 2015 is aan de teamleden gevraagd om te noteren wat zij verstaan onder kindermishandeling. Met deze vraag beoogden de onderzoekers inzicht te krijgen in hoe de verschillende teamleden het begrip kindermishandeling definiëren. Uit de omschrijvingen van de teamleden is te concluderen dat ieder aanwezig teamlid het begrip kindermishandeling ziet als een breed begrip. Tevens is te concluderen dat de teamleden de verschillende vormen, welke door Wolzak (2012) zijn beschreven, kunnen benoemen. De teamleden zitten wat betreft de begripsvorming rondom kindermishandeling op één lijn.

Daarnaast is er gesproken over signalen, waarop de teamleden letten wanneer zij op bezoek gaan bij een gezin. Uit het gesprek blijkt dat ieder teamlid enkele signalen kan noemen waarop hij of zij let en dat hierin, gekeken naar het hele team, overlappingen te zien zijn. Het Nederlands Jeugdinstituut beschrijft op haar site signalen, welke betrekking hebben op kindermishandeling. Binnen de lijst van mogelijke signalen wordt een onderverdeling gemaakt in lichamelijk welzijn, gedrag van het kind, gedrag van de ouder, de gezinssituatie en het lichamelijk welzijn en gedrag van het kind bij seksueel misbruik. Een overzicht van alle mogelijke signalen is te zien in *bijlage II* (Nederlands Jeugdinstituut, 2011).

Er zijn verschillen te zien in de wijze van handelen, wanneer de teamleden vermoedens hebben van kindermishandeling. Teamleden, die ervaring hebben in het pedagogisch werkveld, lijken meer een 'werkwijze' te hebben ontwikkeld in vergelijking met de teamleden die, vanuit hun achtergrond en functie, minder in contact komen met kinderen. Zij vormen zeggende de specialisten op het gebied van kindermishandeling binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Onder 'werkwijze' wordt hierbij bijvoorbeeld verstaan dat de professionals de signalen herkennen en vanuit deze signalen actie ondernemen, zoals het overleggen met collega's of het bespreken met ouders. De generalisten, de teamleden welke in mindere mate ervaring en kennis hebben met betrekking tot kindermishandeling, kunnen de specialisten inzetten, wanneer de situatie hierom vraagt (Groot et al., 2014). Echter, uit de ervaringen van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West en uit de literatuur komt naar voren dat de generalisten tot op zekere hoogte 'vaardig' zouden moeten zijn op het gebied van het omgaan met kindermishandeling (Groot et al., 2014).

Het team geeft zelf aan dat het thema kindermishandeling, vanwege het kortdurende bestaan van het team, nog weinig aan bod is gekomen binnen het team en de bijbehorende teamvergaderingen. Ze willen het een meer prominente plaats geven binnen het team. De gemeente ziet de sociale wijkteams als belangrijke spil in de preventie van kindermishandeling en dit maakt dat het team zich wil ontwikkelen op dit gebied. Voor een sluitende aanpak op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld, zouden de

sociale wijkteams, volgens het JSO Expertisecentrum, de volgende taken op zich moeten nemen:

- “Het bieden van preventieve ondersteuning aan kwetsbare gezinnen en daarmee geweld in afhankelijkheidssituaties (proberen) te voorkomen;
- Het (vroeg) signaleren van geweld in afhankelijkheidssituaties/herkennen van signalen;
- Het bieden van (lichte) hulp en coördinatie van de verschillende hulpverleners die al betrokken zijn bij een gezin waarin geweld in afhankelijkheidssituaties speelt;
- Het bieden van nazorg aan gezinnen die met geweld in afhankelijkheidssituaties te maken hebben gehad” (Groot et al., 2014, p. 15).

Aansluitend op de taken voor de teamleden van een sociaal wijkteam, beschrijft het ‘Expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling’ in de ‘Handreiking huiselijk geweld en de wijkteams’ tevens de vaardigheden, welke wijkteamleden volgens hen zouden moeten bezitten, wanneer er wordt gekeken naar de preventie rondom kindermishandeling. Deze vaardigheden zijn:

- Het afwegen van de risico’s en de veiligheid;
- Het inschatten en omgaan met dilemma’s;
- De meldcode en het bijbehorende stappenplan toepassen in de praktijk;
- Kennis en vaardigheden bezitten van de verschillende vormen van kindermishandeling met betrekking tot signaleren en de dynamiek en het taboe van kindermishandeling;
- Het activeren van de eigen kracht van mensen en het bieden van ondersteuning in het netwerk;
- Weten wanneer er specialisten moeten worden ingeschakeld en hiernaar handelen;
- De generalist beschikt over kennis omtrent de verantwoordelijkheden en taken van de meldcode en leeft deze na met betrekking tot de borging en implementatie van de meldcode (Groot et al., 2014).

Kindermishandeling beschadigt het kind en heeft invloed op de totale ontwikkeling, op het moment dat de mishandeling plaatsvindt, maar ook in het verdere leven van het slachtoffer. De impact van kindermishandeling is afhankelijk van de leeftijd van het kind, de duur (incidenteel of structureel van aard) en de ernst van de mishandeling. Als gevolg van kindermishandeling kan een kind hechtingsangsten ontwikkelen en hierdoor ontstaan vaak problemen in de hechting met anderen. Een veilige hechting is van belang voor de ontwikkeling van het kind. Er kunnen directe fysieke problemen en verwondingen ontstaan bij kinderen (Douma & Hoes, 2012). Tevens kan een kind getraumatiseerd raken. Uit onderzoek is gebleken dat veel klachten als gevolg van traumatisering niet als dusdanig herkend worden, waardoor een kind verkeerd gediagnosticeerd kan worden en daardoor niet de hulp

krijgt die het mogelijk nodig heeft (Dijke & Terpstra, 2013). Daarnaast kunnen er, als gevolg van kindermishandeling, problemen ontstaan op fysiek, psychisch en gedragsmatig vlak, in de ontwikkeling en in het algemeen functioneren. Voor de meeste kinderen geldt dat er een (vrij snelle) verandering in het gedrag merkbaar is. Andere mogelijke gevolgen uiten zich door middel van internaliserend en externaliserend gedrag. Internaliserend gedrag is vooral op het kind zelf gericht. Het kind kan een negatief zelfbeeld en sterke schuldgevoelens ontwikkelen, depressief, gespannen of extreem angstig worden. Deze kinderen trekken zich vaak terug in hun eigen wereld. Dit ontstaat, doordat er vaak sprake is van een gespannen situatie en onvoorspelbaar gedrag van de ouder(s). Ook hebben mishandelde kinderen regelmatig last van extreme of vlakke emoties, slaapproblemen, gespannenheid, depressieve klachten, eetstoornissen en schaamtegevoelens. Externaliserend gedrag is naar buiten toe gericht. Sommige kinderen lopen bijvoorbeeld weg en ontvluchten situaties, of zij kunnen negatief gedrag laten zien. Deze kinderen zijn bijvoorbeeld verbaal zeer agressief, gebruiken zelf geweld, vertonen destructief gedrag en luisteren slecht. Tot slot lopen zij risico op de ontwikkeling van persoonlijkheidsproblematiek, dissociatie en psychische problematiek (Douma & Hoes, 2012).

Naar aanleiding van bovenstaande gevolgen kan geconcludeerd worden dat kindermishandeling een kind ernstig kan beschadigen. Dit bevestigt nogmaals het belang van preventief werken rondom kindermishandeling en het belang van de eerder genoemde vaardigheden op pagina 16, welke een professional volgens de literatuur zou moeten beheersen. Het werk van sociale wijkteams kan zich richten op de volgende levensdomeinen: “Taalvaardigheid en integratie; Veiligheid, politie en justitie; Opvoeding, vrije tijd en onderwijs; Inkomen, financiën en schulden; Gezondheid en welzijn; Wonen; Sociale participatie en levensbeschouwing; Participatie en werk; Leren, onderwijs en scholing en psychisch welbevinden, zingeving” (Groot et al., 2014, p. 6). De gevolgen van kindermishandeling kunnen zich binnen diverse domeinen voordoen, maar tegelijkertijd kunnen de problemen, binnen de verschillende domeinen, risicofactoren vormen voor het ontstaan van kindermishandeling. Om de risicofactoren, maar ook de protectieve factoren, in kaart te brengen, wordt in het pedagogisch werkveld veelal gebruik gemaakt van het Balansmodel van Bakker. Hierin wordt een onderscheid gemaakt in het microniveau, mesoniveau en het macroniveau. Het balansmodel van Bakker bevindt zich in *bijlage III* (Movisie, 2014, p. 21).

De bovengenoemde gevolgen van kindermishandeling zijn een reden waarom preventief werken rondom dit thema van belang is. Daarbij veroorzaakt kindermishandeling tevens hoge maatschappelijke kosten. De psychische en lichamelijke klachten leiden tot een hoge zorgconsumptie en het veroorzaakt een hoog percentage schoolverzuim (Baldewsingh et al.,

2013). Ook deze constatering benadrukt het belang van preventief werken rondom kindermishandeling.

Kindermishandeling speelt zich voornamelijk af binnen huiselijke kringen. Dit is tevens de reden waarom preventief werken met betrekking tot kindermishandeling complex is. Een hulpverlener heeft niet altijd zicht op wat er achter de 'voordeur' plaatsvindt. De betrokkenen rondom kindermishandeling zijn allereerst de gezinnen, welke bestaan uit de opvoeders en de kinderen. Daarnaast is het netwerk van het gezin betrokken. Deze is onder te verdelen in het sociale netwerk en het professionele netwerk. Het Sociaal Wijkteam valt onder het professionele netwerk. De wijkbewoners vallen onder het sociale netwerk.

Afsluitend aan het groepsgesprek met de teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, d.d. 16 februari 2015, is gevraagd wat zij de onderzoekers willen meegeven voor het onderzoek. Aandachtspunten die zijn genoemd, zijn de diversiteit, de cultuur(verschillen) en de verschillende niveaus van de bewoners van de wijk. Hierbij benoemen zij dat zij op de hoogte zijn van deze aandachtspunten, maar dat zij vooral willen weten hoe ze daaropvolgend kunnen handelen. Tevens geven zij aan dat ze behoefte hebben om meer te leren over welke instrumenten er zijn, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling. Laagdrempelig zijn en blijven is hierin een belangrijk streven van het team. Het is de wens om een concreet product te ontvangen, aangezien de teamleden de ervaring hebben dat, hoe concreter het onderzoek en de aanbevelingen zijn, hoe beter zij zijn toe te passen in de praktijk. Tot slot vinden zij het van belang dat het onderzoek zich niet alleen richt op het team en de gezinnen, maar ook het collectieve aspect. De wijk in zijn geheel zou, volgens hen, een rol moeten spelen in het onderzoek.

Conclusie

Naar aanleiding van de bevindingen uit de probleemanalyse, kan gesteld worden dat het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West het wenselijk vindt dat er onderzoek wordt gedaan naar de preventie van kindermishandeling. Het bespreekbaar maken van kindermishandeling, de verschillende vormen hiervan en de bewustwording van dit onderwerp bij de verschillende betrokkenen, zouden hierbij centraal moeten staan. De opdrachtgever ervaart in de praktijk dat men, met name opvoeders en bewoners, bij kindermishandeling voornamelijk denkt aan lichamelijke mishandeling en seksueel misbruik. Het onderzoek zal zich daarom richten op alle vormen van kindermishandeling. Uit gesprekken met de opdrachtgever en het groepsgesprek met de teamleden is gebleken dat het onderzoek zich zou moeten richten op drie verschillende groepen, namelijk de professionals in Nijmegen Oud-West, de opvoeders en de bewoners van de wijken 'Biezen' en 'Wolfskuil'. Tezamen vormen zij de belangrijkste betrokkenen bij het probleem. Landelijk

gezien wordt de preventie op het gebied van kindermishandeling bovendien steeds belangrijker, doordat de overheid en de gemeenten de nadruk leggen op een preventieve aanpak, waarbij de sociale wijkteams een prominente rol in het voorliggend veld innemen. Uit landelijke cijfers uit 2011 blijkt dat 119.000 kinderen in de leeftijd van nul tot achttien jaar te maken hebben gehad met kindermishandeling. Wanneer er sprake is van kindermishandeling, heeft dit een negatieve invloed op de totale ontwikkeling van het kind. De leeftijd van het kind, de duur en de ernst van de mishandeling bepalen de impact en de gevolgen van de mishandeling voor het kind. Het volledige onderzoek zou een positieve bijdrage moeten leveren aan het verbeteren van de preventie van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Momenteel lijken er verschillen te bestaan met betrekking tot de werkwijzen en opgedane ervaringen van de verschillende teamleden met betrekking tot kindermishandeling. Teamleden met ervaring in het pedagogische werkveld lijken hun eigen werkwijze te hebben ontwikkeld, maar teamleden die minder in contact komen met kinderen, benoemen dat zij hierin geen eenduidige werkwijze hebben ontwikkeld. Wel blijkt dat de teamleden van Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West zich, qua definiëring van het begrip 'kindermishandeling', op één lijn bevinden. Met betrekking tot de preventie op het gebied van kindermishandeling ervaren zij dezelfde knelpunten. Zij hebben allen behoefte aan handvatten, welke zich richten op de wijze waarop zij kunnen handelen, wanneer mogelijke patronen van kindermishandeling worden opgemerkt. Daarnaast hebben de teamleden behoefte om meer te leren over hoe zij preventief kunnen handelen.

Probleemstelling

De **probleemstelling** van het onderzoek is dat uit de conclusie blijkt dat het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West zich nog onvoldoende heeft ontwikkeld met betrekking tot het preventief werken op het gebied van kindermishandeling. Er moet dus onderzoek gedaan worden naar welke kennis er is, welke inzichten er zijn verworven en welke verschillende werkwijzen er bestaan tussen de verschillende teamleden. Daarbij is een tweede probleem dat de opvoeders en wijkbewoners mogelijk onvoldoende kennis hebben van kindermishandeling en welke signalerende rol zij hierbij kunnen vervullen. De **doelstelling** luidt: Het verschaffen van kennis en inzicht aan het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West over hoe preventief wordt gewerkt en gewerkt kan worden met betrekking tot kindermishandeling in het gebied Nijmegen Oud-West. Het tweede doel is dat er inzicht wordt gegeven in hoe bewoners en opvoeders in Nijmegen Oud-West handelen met betrekking tot kindermishandeling. Indirect beïnvloedt dit de kwaliteit van leven van de gezinnen, welke woonachtig zijn in Nijmegen Oud-West. Uit de doelstelling komt de volgende beschrijvende **onderzoeksvraag** voort: **Hoe handelen de professionals van het**

Sociaal Wijkteam, de opvoeders en bewoners in Nijmegen Oud-West momenteel met betrekking tot de preventie van kindermishandeling? De bijbehorende deelvragen zijn:

1. Welke inzichten hebben de professionals in het gebied Nijmegen Oud-West op het gebied van de preventie van kindermishandeling?
2. Welke inzichten hebben de opvoeders, van kinderen in de leeftijd van nul tot achttien jaar, in Nijmegen Oud-West op het gebied van kindermishandeling?
3. Welke inzichten hebben de bewoners van Nijmegen Oud-West op het gebied van kindermishandeling?
4. Welke onderlinge verbanden zijn er te zien tussen de inzichten van de professionals, de opvoeders en bewoners van Nijmegen Oud-West op het gebied van kindermishandeling?

Onder inzichten worden de kennis en ervaringen verstaan, welke de opvoeders en bewoners van de wijken hebben met het thema. Daarnaast refereert het begrip ‘inzicht’ aan de visie van de opvoeders en bewoners op kindermishandeling en de preventie rondom kindermishandeling.

Definitie van begrippen

Kindermishandeling “Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkent of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel” (Janssen, Wentzel & Vissers, 2012, p. 71). Vormen van kindermishandeling zijn lichamelijke mishandeling, lichamelijke verwaarlozing, psychische of emotionele mishandeling, psychische of emotionele verwaarlozing en seksueel misbruik (Janssen et al., 2012, p. 73).

Sociaal Wijkteam “Onder een sociaal wijkteam verstaan we een team van generalisten die op één locatie nauw met elkaar samenwerken om ondersteuning te bieden aan de bewoners van dat gebied” (Stichting VraagWijzer Nederland, z.d., p.1). “De sociale wijkteams worden ook lokale netwerken, sociale teams, frontlineteams en sociale zorgnetwerken genoemd” (Groot et al., 2014, p. 5).

Opbouwwerker “De opbouwwerker stimuleert en ondersteunt bewoners, gemeenten en organisaties bij het aanpakken van sociale en fysieke

	vraagstukken in bepaalde wijken, steden of gebieden. Zij richt zich hierbij op het versterken van de eigen kracht en initiatief van bewoners, het verbinden van bewoners onderling en bewoners met instanties of partners. De opbouwwerker is deelnemer aan professionele netwerken, ontwikkelt deze waar nodig en kan deze regisseren. Het opbouwwerk levert een bijdrage aan het ontwikkelen van burgerschapscompetenties” (Movisie, 2010, p. 18).
Preventie	Preventie is onder te verdelen in primaire preventie, secundaire preventie en tertiaire preventie. Primaire preventie: “Het voorkomen van problemen.” Secundaire preventie: “Het zo vroeg mogelijk signaleren en onderkennen van (dreigende) problemen om zo te voorkomen dat er werkelijke problemen ontstaan.” Tertiaire preventie: “De nadelige gevolgen van reeds geconstateerde problemen tot een minimum beperken” (Burggraaff-Huiskes, 2011, p. 19).
Opvoeders	In zijn Opvoedingscanon geeft René Diekstra de volgende definitie van opvoeding: “Opvoeding is iedere invloed die mensen, bedoeld of onbedoeld, uitoefenen op de ontwikkeling van een kind” (Anababa, 2015). Binnen dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen de ouders van het kind, en tussen de bewoners van de wijken ‘Biezen’ en ‘Wolfskuil’. Gekeken naar bovenstaande definitie van opvoeding, vormen zij allen de opvoeders. Echter, aangezien er binnen het praktijkonderzoek een opsplitsing is tussen deze twee doelgroepen en daarbij ook een verschil in deelvragen, is ervoor gekozen om onder de definitie van het begrip ‘opvoeder’ alleen de ouders te scharen (Algemeen Nederlands Woordenboek, z.d.). Wanneer er in het verdere onderzoek wordt gesproken over ‘opvoeders’, worden daarmee de ouders bedoeld.

Hoofdstuk 3: Methode van onderzoek

De onderzoeksbenadering

Migchelbrink onderscheidt drie onderzoeksbenaderingen, namelijk de kwantitatieve benadering, de kwalitatieve benadering en actieonderzoek. Voor het beschrijven van de onderzoeksbenadering is gebruikt gemaakt van figuur 2.1 uit het ‘Handboek praktijkgericht onderzoek’ (Migchelbrink, 2013). Bij het uitgevoerde onderzoek was sprake van kwalitatief onderzoek. Het begrijpen en beschrijven vormde een groot onderdeel van het onderzoek. Dit

maakte dat er hierbij sprake was van kwalitatief onderzoek. De taak van de onderzoekers was met name het verzamelen van kennis, vanuit de literatuur en vanuit de praktijk.

De vorm van onderzoek was beschrijvend, aangezien het doel van het onderzoek was om de preventie van kindermishandeling in kaart te brengen. Beschrijvend onderzoek was essentieel om veranderingsprocessen in gang te kunnen zetten (Donk & Lanen, 2011).

Participanten

Deelvraag 1 richtte zich op de elf teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, omdat de huidige situatie het uitgangspunt vormde voor verbetering. Gezien de verschillende achtergronden van de teamleden, wanneer het gaat om opleiding, werkervaring en functie binnen het team, zijn alle teamleden geïnterviewd. De verschillen binnen het team kunnen betekenen dat ieder teamlid het probleem op een andere manier beleeft en benadert.

Daarnaast zijn andere professionals, welke werkzaam zijn in Nijmegen Oud-West, benaderd, waaronder de wijkmanager en de medewerkers van de GGD. De verwachting vooraf was dat deelvraag 1 kon worden beantwoord op basis van minimaal dertien interviews met professionals. Tijdens het afnemen van de interviews bleek dat de wijkagenten voor veel wijkbewoners en opvoeders belangrijke betrokkenen zijn op het gebied van de preventie van kindermishandeling. Hierdoor besloten de onderzoekers om de twee wijkagenten te interviewen, wat resulteerde in het totale aantal van vijftien professionals.

De opvoeders van kinderen in de leeftijd van nul tot achttien jaar, in Nijmegen Oud-West, betroffen de tweede groep participanten. De gesprekken met deze opvoeders resulteerden in de beantwoording van deelvraag 2. Hierbij werd een onderverdeling gemaakt tussen acht opvoeders, afkomstig uit de wijk 'Biezen' en acht opvoeders, afkomstig uit de wijk 'Wolfskuil'. De opvoeders vormden een onderzoeksdoelgroep, omdat zij het meest direct betrokken zijn bij het kind. Daarnaast kan het wijkteam lering trekken uit de ervaringen van opvoeders, waarbij eenzelfde situatie is nagebootst als bij het onderzoek binnen de regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

Een derde groep participanten bestond uit de wijkbewoners van Nijmegen Oud-West met een minimale leeftijd van achttien jaar. Op basis van de verworven informatie is deelvraag 3 beantwoord. Er zouden gesprekken plaatsvinden met dertien bewoners, afkomstig uit de wijk 'Biezen' en dertien bewoners, afkomstig uit de wijk 'Wolfskuil'. De wijkbewoners vormden een onderzoeksdoelgroep, omdat het Sociaal Wijkteam streeft naar actieve betrokkenheid van het sociale netwerk. Ook gaat zij uit van de werking van collectiviteit. De wijkbewoners kunnen mogelijk een signalerende rol vervullen binnen de preventie van kindermishandeling.

Het aantal participanten per deelvraag was bepaald in samenspraak met de opdrachtgever. Er was gekozen voor deze hoeveelheid participanten, wegens de haalbaarheid binnen de geplande tijd. De onderzoekers waren zich ervan bewust dat het beperkte aantal participanten, ten opzichte van de totale populatie opvoeders en wijkbewoners, zorgt voor een minder betrouwbaar beeld van de opvoeders en de wijkbewoners met betrekking tot hun inzichten over het thema. In het onderdeel 'kwaliteitscriteria' wordt dieper ingezoomd op onder andere de betrouwbaarheid en de representativiteit. In totaal zijn 42 respondenten geïnterviewd. Het aantal respondenten is hoger uitgevallen dan het vooraf gestelde doel, omdat er soms onverwacht een respondent aanschoof bij de ander. Ter illustratie, er was bijvoorbeeld een interview gepland met een vader, waarbij vervolgens de moeder ook aanschoof. Er is gestreefd naar een balans tussen het aantal respondenten dat afkomstig is uit de wijken Biezen en Wolfskuil. Dit is niet volledig gelukt, omdat dit door het sneeuwbaaleffect moeilijker te controleren was. Het zogenoemde sneeuwbaaleffect wordt later toegelicht. De uiteindelijke verdeling is terug te vinden in *bijlage IV*.

Procedure van onderzoek en meetinstrumenten

Er is te allen tijde gewerkt volgens de 'Gedragscode praktijkgericht onderzoek' (Andriessen et al., 2010). Praktijkonderzoek vormde de input voor het beantwoorden van deelvragen 1, 2, 3 en 4. De vier deelvragen zijn beantwoord middels de methode van bevragen. De specifieke bevragsingsmethode bestond, voor het beantwoorden van iedere deelvraag, uit het afnemen van interviews. Van iedere groep participanten zijn vier interviews getranscribeerd. De resterende interviews zijn samengevat, wat besloten is in overleg met de opdrachtgever en de begeleidende docente van de opleiding.

Er was gekozen voor het afnemen van interviews bij opvoeders en wijkbewoners, gezien de mogelijke gevoeligheid van het thema kindermishandeling. De participanten werden in eerste instantie verworven met behulp van de al bestaande contacten van de opdrachtgever. De opdrachtgever bracht de onderzoekers in contact met opvoeders en bewoners, die mogelijk direct te maken hebben gehad met kindermishandeling in hun omgeving. De opdrachtgever wist van deze opvoeders en bewoners dat zij wilden participeren in het onderzoek. Wegens ethische overwegingen was besloten dat de onderzoekers zelf geen opvoeders en wijkbewoners actief zouden benaderen, waarvan bekend was dat zij ervaring hebben met het thema kindermishandeling. Tijdens het onderzoek is besloten dat de onderzoekers zelf meer participanten moesten werven. Uiteindelijk hebben de onderzoekers een aantal participanten weten te bereiken via de huiskamer van het Leger Des Heils, genaamd 'Bij Bosshardt', waar zij zich twee dagdelen hebben gevestigd. In dit laatste geval werden mensen aangesproken en er werd door de onderzoekers uitgelegd wat de reden van het

gesprek was en of zij hierin wilden participeren. Daarnaast werden participanten bereikt met behulp van de GGD, welke nauw samenwerkt met het Sociaal Wijkteam en welke zich in hetzelfde pand bevindt. De onderzoekers hebben hiervoor één ochtend opvoeders aangesproken op het consultatiebureau van de GGD.

Door professionals, welke tevens zijn geïnterviewd, werd de werkwijze van de onderzoekers als belangrijke werkzame factor genoemd in de totstandkoming van het praktijkonderzoek. Daarom wordt deze werkwijze nu uitgebreider toegelicht. Het begrip 'kindermishandeling' schrok mensen af, waardoor het noodzakelijk werd voor de onderzoekers om vooraf toe te lichten dat het onderzoek zich richt op wat iemand zoal op straat ziet en wat ze daar vervolgens mee doen. De nadruk lag niet (per se) op de participant zelf, en dat gegeven werd iedere keer specifiek benoemd. Daarnaast hebben de onderzoekers de datum en tijd van het interview grotendeels laten bepalen door de participant zelf. Gedurende het interview was er aandacht voor de volgorde van de vragen, waarbij participanten bijvoorbeeld eerst werd gevraagd naar de kindvriendelijkheid van de wijk, alvorens werd ingegaan op het thema kindermishandeling. Dit vormde een effectieve vraag om mensen te laten wennen, voordat de meer beladen vragen werden gesteld. Bij de afronding van een interview vroegen de onderzoekers aan de participant of hij of zij meer personen kende, die mogelijk interesse hadden om mee te werken aan het onderzoek. Dit veroorzaakte een zogenaamd sneeuwbaaleffect (Saunders, Lewis & Thornhill, 2011). Het gevolg van dit sneeuwbaaleffect was dat de onderzoekers in contact kwamen met opvoeders en wijkbewoners van verschillende culturen, leeftijden, sekse en opleiding. Tevens kwamen de onderzoekers hierdoor in contact met mensen, die geen persoonlijke ervaring hebben met het Sociaal Wijkteam, en mensen die niet als actieve vrijwilliger bekend zijn bij het Sociaal Wijkteam. Voor participanten bleek het gevoel van vertrouwen een rol te spelen in het wel of niet participeren in het onderzoek. Dit gevoel van vertrouwen werd gevormd door te zorgen voor een introductie door iemand anders. Iedere participant, met wie kennis is gemaakt, is bereikt via het professionele of informele netwerk van de participant zelf. Gedurende het interview werd hierop voortgeborduurd, doordat de onderzoekers geen oordeel velden.

Gekeken naar het bevragen van professionals, was het met name van belang om te onderzoeken waarin mogelijke verschillen en overeenkomsten zijn, wanneer het gaat om hun werkwijze. Er is gekozen voor het afnemen van een diepte-interview, omdat hiermee werd beoogd eventuele sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen. Allereerst zijn de professionals binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West middels een e-mail benaderd voor een interview. Professionals buiten het Sociaal Wijkteam werden gevonden en benaderd door middel van het bijwonen van het ontmoet-uur op 12 februari 2015. Het ontmoet-uur is een georganiseerde bijeenkomst door het Sociaal Wijkteam, waarbij

verschillende professionals, welke werkzaam zijn in Nijmegen Oud-West, met elkaar in gesprek gaan rondom afwisselende onderwerpen.

Er was sprake van een gestructureerde dataverzamelingstechniek, omdat er werd gewerkt met een interviewleidraad. Dit vormde het meetinstrument voor dataverzameling van het praktijkonderzoek. Echter, tijdens het interview was het mogelijk om door te vragen op de reacties van de participanten, wat maakte dat er tevens sprake was van een open dataverzamelingstechniek (Donk & Lanen, 2011). De interviewleidraden deel 1 en deel 2 zijn terug te vinden in *bijlage V* en *bijlage VI*. De onderwerpen voor de interviews waren:

Professionals	Opvoeders	Bewoners
Werkwijze met betrekking tot kindermishandeling	Definitie van het begrip kindermishandeling	Definitie van het begrip kindermishandeling
Signalen van het risico op kindermishandeling	Signalen van kindermishandeling	Signalen van kindermishandeling
Vaardigheden van de professionals	Ervaringen met het thema	Ervaringen met het thema
Ervaringen met het thema	Aanbevelingen: de rol van de hulpverlener	Visie op de rol van de wijk(bewoner)
Visie op kindermishandeling		
Meldcode/doorverwijzing		

Analyse

De kernactiviteit ‘analyseren en concluderen’ startte bij de data, welke werden verzameld gedurende het onderzoek. Door te analyseren, werden de data op een dusdanige manier bewerkt, dat het belangrijkste deel is overgehouden (datareductie) (Donk & Lanen, 2011). Om tot resultaatverwerking te komen, zijn de verzamelde data gepresenteerd in de vorm van een tekst. De afgenomen interviews zijn getranscribeerd of samengevat. De verworven gegevens uit het praktijkonderzoek zijn teruggebracht tot betekenisvolle tekstfragmenten, welke zijn ingedeeld in verschillende interviewthema's (Donk & Lanen, 2011). Hierbij was sprake van open coderen, coderen zonder een vooraf opgesteld schema. Bij een tekstfragment zijn kernwoorden neergezet, waarop vervolgens overstijgende categorieën konden worden gezocht. Dit heeft eraan bijgedragen dat hoofd- en bijzaken zijn gescheiden en dat de bruikbare tekstfragmenten zijn gekoppeld aan het beantwoorden van een specifieke deelvraag. In de conclusie zijn deze resultaten geïntegreerd met de gevonden resultaten van de literatuurstudie uit de probleemanalyse. Dit heeft gezorgd voor een efficiënte verwerking van de onderzoeksresultaten, wat een positieve bijdrage heeft geleverd aan de conclusie. Gedurende de analyse van de onderzoeksresultaten, is besloten om een vierde deelvraag toe te voegen, zodat er in het onderzoek verbanden konden worden gelegd

tussen de verkregen inzichten van de professionals, de opvoeders en de wijkbewoners. Deze deelvraag bestaat enkel uit een conclusie, welke tot stand is gekomen middels de onderzoeksresultaten van deelvraag 1, deelvraag 2 en deelvraag 3.

Kwaliteitscriteria

“**Betrouwbaarheid** houdt in dat je er als onderzoeker naar streeft dat het onderzoek dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als het wordt herhaald of door iemand anders zou worden uitgevoerd” (Donk & Lanen, 2011, p. 48). Centraal stond het zorg dragen voor een transparante werkwijze. Er is gewerkt aan de betrouwbaarheid van het onderzoek, door bij het interviewen van ieder teamlid gebruik te maken van dezelfde opgestelde vragenlijst. Wel was het van belang om te beseffen dat de onderzoeksresultaten van elkaar konden afwijken, wanneer de interviewer doorvroeg op de antwoorden, welke de participant gaf. Er is sprake van methodische triangulatie, doordat er gebruikt is gemaakt van data uit verschillende bronnen, welke op verschillende manieren en door verschillende personen zijn verzameld. Brontriangulatie is toegepast, aangezien er werd onderzocht hoe zowel wijkbewoners, opvoeders als professionals tegen het thema kindermishandeling aankijken.

“**Validiteit** wil zeggen dat je datgene onderzoekt wat je wilt onderzoeken” (Donk & Lanen, 2011, p. 44). In het algemeen betekende validiteit voor het onderzoek dat er rekening is gehouden met de reikwijdte van de uitspraken. Dit betekent dat conclusies niet zijn gegeneraliseerd. Het betrekken van de teamleden van het Sociaal Wijkteam, de wijkbewoners en de opvoeders bij het onderzoek vormde een tweede manier om te streven naar validiteit. Door tweewekelijks kort in gesprek te gaan met de opdrachtgever, was er een controlemoment voor beide partijen om ervoor te waken dat het onderzoek op de goede weg was. Validiteit stond verder centraal door middel van gesprekken met de projectbegeleider en de medestudenten vanuit de opleiding Pedagogiek.

“**Draagvlak** is de mate waarin partijen een initiatief ondersteunen, erbij betrokken zijn en zo bijdragen aan de macht en middelen die nodig zijn om het initiatief te realiseren” (Kok, Molleman, Saan & Ploeg, 2005, p. 28). Tijdens de oriëntatiefase werd gepoogd om draagvlak te creëren binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. De wijze waarop dit gecreëerd werd, was onder andere door middel van een korte introductie van de onderzoekers binnen het team, waarbij het onderzoeksthema is toegelicht. Daarnaast hebben de onderzoekers een groepsgesprek gevoerd met de professionals. In deze gesprekken gaven de professionals aan dat zij het erg belangrijk vonden dat er onderzoek wordt gedaan naar het preventief werken rondom kindermishandeling. Zij hebben allen behoefte aan handvatten bij dit thema, wat kan duiden op draagvlak. Om draagvlak onder de

professionals in het vervolg van het onderzoek te behouden, zijn de onderzoekers regelmatig met hen in dialoog gegaan over de vorderingen van het onderzoek. De professionals gaven hierbij als feedback dat de onderzoekers zichtbaar waren en zich toegankelijk opstelden. De uitwerkingen van de interviews werden indien gewenst, ter controle, besproken met de geïnterviewden. Er is zorg gedragen voor het aanpakken van hetgeen de professionals en opdrachtgever belangrijk vinden, om ervoor te zorgen dat de professionals het onderzoek steunden. Tot slot wordt het eindresultaat teruggekoppeld naar de professionals middels de eindpresentatie op 8 juni 2015.

Tevens was het van belang dat er draagvlak onder de bewoners en opvoeders in de wijk Nijmegen Oud-West werd gecreëerd. De onderzoekers benoemden naar de participanten dat zij zich verbinden aan het Sociaal Wijkteam. Hiermee beoogden zij de drempel, om een bijdrage te leveren aan het onderzoek, te verlagen voor participanten. Hierbij hielden de onderzoekers rekening met hun wijze van communiceren, door gebruik te maken van simpele, makkelijke taal (Kok et al., 2005). Zij streefden ernaar om transparant te zijn in hun communicatie met deze doelgroep. De werkwijze met betrekking tot het afnemen van praktijkonderzoek onder opvoeders en wijkbewoners, welke eerder in dit hoofdstuk is beschreven, bleek effectief. De participanten toonden interesse en gaven aan achteraf graag te willen horen wat het eindproduct is geworden.

Volgens de heer Wybren Grooteboer (hoorcollege Onderzoek & Innovatie, 27 februari 2015) is er sprake van een verzadiging op het gebied van de onderzoeksresultaten, wanneer het afnemen van interviews geen nieuwe informatie meer oplevert. Dit betekent dat het onderzoek representatief is. Binnen het onderzoek is er gewerkt aan **representativiteit** door kritisch te kijken in hoeverre het afnemen van interviews rendabel was. De omvang van de totale hoeveelheid opvoeders en wijkbewoners is groot. Dit had tot gevolg dat het onderzoek in mindere mate representatief was. De onderzoekers hebben dit gegeven in gedachten gehouden, wanneer zij conclusies trokken over de onderzoeksresultaten.

Tijdpad en taakverdeling

Het tijdpad en de taakverdeling, welke zijn gehanteerd door de onderzoekers, zijn te vinden in *bijlage VII* op pagina 66.

Hoofdstuk 4: Resultaten

In dit hoofdstuk staan de resultaten van het gedane praktijkonderzoek weergegeven. Bij de resultaten is gebruik gemaakt van grafieken en tagclouds. De tagclouds zijn gemaakt met behulp van het digitale programma 'Wordle Advanced'. Met betrekking tot alle tagclouds geldt dat, hoe groter een signaal is weergegeven, hoe vaker dit signaal door verschillende

professionals is genoemd. Naast het gebruik van grafieken en tagclouds, zijn de onderzoeksresultaten ondersteund door middel van citaten. Deze citaten zijn afkomstig uit de samenvattingen en transcripten van de afgenomen interviews onder professionals, wijkbewoners en opvoeders. De volledige samenvattingen en transcripten zijn te lezen in het document 'uitwerkingen praktijkonderzoek'.

Deelvraag 1

Er zijn vijftien professionals geïnterviewd. De participanten bestonden uit alle elf teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, de wijkagent van de wijk 'Biezen', de wijkagent van de wijk 'Wolfskuil', de wijkmanager en de GGD.

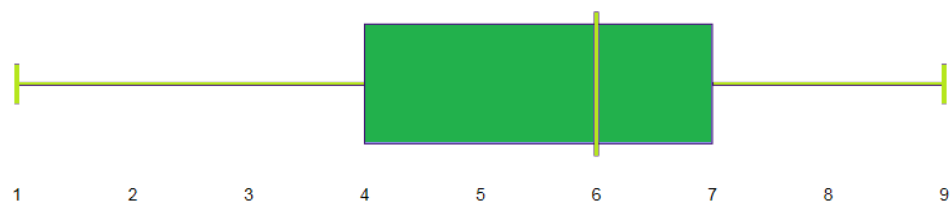
Uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken dat er vijf verschillende typen te onderscheiden zijn uit de vijftien professionals, wanneer het gaat om de ervaring met het thema kindermishandeling. In onderstaande opsomming wordt per type weergegeven voor hoeveel professionals dit geldt.

- Ja, ik heb vanuit mijn werk bij het Sociaal Wijkteam ervaring met het thema kindermishandeling. Dit geldt voor drie participanten.
- Ja, ik heb ervaring met het thema kindermishandeling vanuit mijn vorige werk. Dit geldt voor twee participanten.
- Ja, ik heb ervaring met het thema kindermishandeling vanuit mijn werk, maar ik werk niet bij het Sociaal Wijkteam. Dit geldt voor drie participanten.
- Nee, ik heb geen ervaring met het thema kindermishandeling. Dit geldt voor zes participanten.
- Nee, ik heb geen ervaring met het thema kindermishandeling, maar ik werk niet bij het Sociaal Wijkteam. Dit geldt voor één participant.

Daarnaast is aan elf van de vijftien professionals gevraagd hoe competent zij zichzelf voelen op het gebied van preventief werken rondom kindermishandeling. Deze vraag is enkel gesteld aan de teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, omdat het onderzoek zich direct op hen richt.

Figuur 2 weergeeft

hiervan de
boxplot.

Figuur 2

De teamleden geven zichzelf gemiddeld een 6. Het hoogste cijfer, welke een teamlid zichzelf gaf, was een 9. Het laagst gegeven cijfer door een teamlid, was een 0,5.

Door de professionals worden verschillende signalen genoemd, waar zij op letten wanneer zij bij cliënten op huisbezoek gaan, of wanneer zij in contact komen met cliënten. Dit wil niet zeggen dat zij enkel op deze signalen letten. Echter, dit zijn de signalen waar zij als eerste op letten. In de tagcloud, welke te zien is in figuur 3, zijn alle genoemde signalen geclusterd onder tien verschillende kernwoorden. Eén professional (7%) heeft deze vraag niet beantwoord. De

uitgebreide weergave van de signalen is weergegeven in *bijlage VIII*. Uit figuur 3 blijkt dat de signalen ‘gezinsinteractie’,

‘omgeving binnenshuis’ en ‘gedrag’ het vaakst zijn benoemd.

Figuur 3

Onder het kernwoord ‘gezinsinteractie’ worden de volgende concrete signalen verstaan: aandacht voor het kind, de omgang van de ouders met het kind, de omgang van ouders met een kind die probleemgedrag vertoont, het taalgebruik van de ouders richting het kind en de interactie tussen alle gezinsleden onderling. Onder het kernwoord ‘omgeving binnenshuis’ worden de volgende signalen verstaan: het uiterlijk en de hygiëne van het huis, de veiligheid in huis en de voorzieningen in huis. Tot slot wordt onder het kernwoord ‘gedrag’, het spel en gedrag van het kind verstaan en het verbale en non-verbale gedrag van de ouders. Twaalf van de vijftien professionals (80%) geven bij deze signalen aan dat zij alles, wat zij zien en horen, vergelijken met hun eigen normen en waarden.

“Op een eerste huisbezoek let ik overal op. Ik let op hoe iemand zich gedraagt, hoe mensen onderling met elkaar omgaan, hoe het huis eruit ziet, wat voor soort wijk het is, wat ze allemaal te vertellen hebben en op wat voor manier ze dat vertellen.”

“Dat heb ik in de loop der jaren wel ontwikkeld. Als je kijkt hoe iemands huis eruit ziet, hoe iemand er persoonlijk uitziet, dan kun je er ook vaak wel dingen uit afleiden.”

Wanneer de professionals een signaal opvangen, waarvan zij vermoeden dat er mogelijk sprake is van kindermishandeling, zijn er verschillende wijzen waarop zij vervolgens handelen. In figuur 4 worden deze verschillende weergegeven. Eén professional (7%) heeft deze vraag niet beantwoord. In figuur 4 staat drie keer een handelingswijze vermeld met de woorden ‘bij ernst...’. De professionals verstaan hieronder dat zij alleen op de vernoemde wijze handelen, wanneer zij de situatie als ernstig beschouwen. De drie handelingswijzen, welke het vaakst zijn benoemd, zijn ‘bespreken’, ‘alerter zijn’ en ‘vervolg verduidelijken’.

Onder de handelingswijze ‘bespreken’, verstaan de professionals dat ze de signalen,

onafhankelijk van de ernst, direct met ouders bespreekbaar maken. Met ‘alerter zijn’ bedoelen de professionals dat zij niet direct het gesprek met de ouders aangaan, maar dat zij in het verdere hulpverleningstraject alerter zijn op signalen. Ook benoemen de professionals de handelingswijze ‘vervolg verduidelijken’, waarmee zij bedoelen dat ze op een heldere en transparante wijze richting de ouders communiceren welke vervolgstappen zij zullen ondernemen met betrekking tot de signalen, welke zij hebben gezien.

“Wanneer je iets signaleert, is het de kunst om dat eigenlijk meteen te benoemen.”

Figuur 4

Vervolgens is aan de professionals de vraag gesteld wat zij doen op het moment dat zij de deur uitlopen bij de betreffende gezinnen, waar zij mogelijke signalen hebben opgevangen. In figuur 5 is dit weergegeven. De twee meest genoemde acties zijn ‘collegiaal overleg’ en ‘bespreken met externe hulpverleners’. Onder ‘collegiaal overleg’ verstaan de professionals dat zij het gezin en de opgevangen signalen bespreekbaar maken met een teamlid, of meerdere teamleden. Daarnaast benoemen de professionals het ‘bespreken met externe hulpverleners’. Hieronder verstaan zij dat de professional contact opneemt met een hulpverlener, die niet werkzaam is binnen het eigen team, maar wel binnen de wijk Nijmegen Oud-West. Dit kan bijvoorbeeld een externe professional zijn, die al in het betreffende gezin betrokken is. In figuur 5 wordt ook de omschrijving ‘vervolggesprek met de achterban’ genoemd. Dit houdt in dat de betrokken hulpverlener in een vervolgggesprek een collega meeneemt. De reden dat de professionals dit van belang vinden, is om hun vermoedens te toetsen, om kennis te bundelen, om verkeerde interpretaties te voorkomen en om feedback te ontvangen over hoe zij handelen. Hierbij hebben vier verschillende professionals het begrip ‘meldcode’ genoemd tijdens de interviews. Drie van deze vier professionals gaven

hierbij aan dat ze niet weten hoe de meldcode werkt.

Figuur 5

“Omdat ik de vervolgstappen niet weet, zal ik het toch eerst terugkoppelen binnen het team, zo van: “Hoe kan ik dat het beste bespreekbaar maken met die families zonder dat ik meteen de deur wordt uitgenikkerd en niet meer binnen mag komen?””

Ook is aan de professionals gevraagd wat een teamlid volgens hen moet kunnen, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling. In figuur 6 is dit weergegeven. Eén professional (7%) heeft deze vraag niet beantwoord. In de tagcloud is te zien dat de drie meest genoemde vaardigheden, welke de professionals noemen, ‘basiskennis signalering en bespreken’, ‘kennis over doorverwijzen’ en ‘gespreksvaardigheden’ zijn. Onder ‘basiskennis signalering en bespreken’ wordt verstaan dat de professionals moeten weten welke signalen er bestaan rondom kindermishandeling en hoe zij hierover het gesprek aan kunnen gaan met de ouders. De cluster ‘gespreksvaardigheden’ bestaat uit de volgende vaardigheden: luisteren, doorvragen, inlevingsvermogen en laagdrempelig zijn in taal en houding.

Figuur 6

Onder ‘kennis over doorverwijzen’ wordt verstaan dat de professionals moeten weten naar welke instantie zij een casus eventueel kunnen doorverwijzen en kennis over de meldcode. Tevens is in de tagcloud de vaardigheid ‘samenwerken’ benoemd. Hieronder wordt de samenwerking met andere betrokken hulpverleners verstaan, maar ook het terugkoppelen van casuïstiek naar eigen teamleden.

Aansluitend op bovengenoemde vraag is aan de professionals gevraagd hoe de preventie van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West er volgens hen uit zou moeten zien. Middels figuur 7 wordt dit inzichtelijk gemaakt.

Figuur 7

Figuur 7 laat zien dat ‘voorlichting geven’ en ‘korte lijntjes’ het meest worden genoemd door de professionals. Onder ‘voorlichting geven’ verstaan de professionals dat er een voorlichting moet worden gegeven aan wijkbewoners, over wat wijkbewoners kunnen doen bij opvoedingsproblemen, hoe kindermishandeling voorkomen kan worden en wat er vanuit de wet onder kindermishandeling wordt verstaan. Onder ‘korte lijntjes’ verstaan de professionals dat zij contact moeten onderhouden met andere organisaties en scholen, om mensen door te verwijzen, om signalen te bundelen, om advies in te winnen en om elkaar in te lichten.

“We hebben in Oud-West een goed professioneel netwerk met mensen die er verstand van hebben.”

“Ik denk dat het gaat om hele korte lijntjes met elkaar. Vooral omdat je in de wijk werkt en daar kun je natuurlijk heel veel uit halen. Dat zijn de oren en de ogen. Daarin kun je preventief denk ik ook heel veel.”

Tot slot is aan de professionals gevraagd hoe zij denken dat opvoeders en wijkbewoners denken over kindermishandeling. In figuur 8 wordt hun veronderstelling weergegeven. Eén professional (7%) heeft deze vraag niet beantwoord. De twee meest genoemde veronderstellingen van de professionals, zijn ‘definitie van kindermishandeling varieert’ en ‘andere normen en waarden’.

Figuur 8

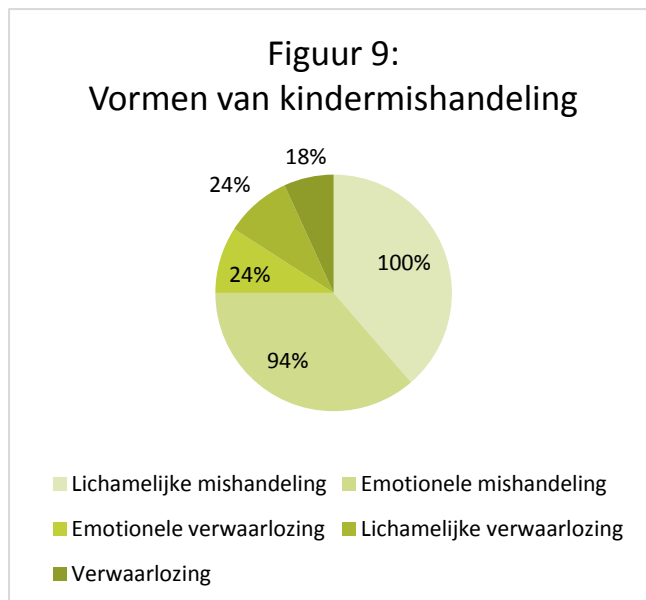
Onder ‘definitie van kindermishandeling varieert’ verstaan de professionals dat zij veronderstellen dat er verschillen zijn in wat de opvoeders en wijkbewoners verstaan onder kindermishandeling, in vergelijking met wat de professionals en de wet daaronder verstaan. Onder ‘andere normen en waarden’ verstaan de professionals dat zij merken dat er een groot verschil is in normen en waarden tussen de verschillende culturen in de wijken, in vergelijking met hun eigen normen en waarden.

“Ik ben ervan overtuigd dat een ieder de intentie heeft dat het niet goed is dat kinderen mishandeld worden. De goede intentie is belangrijk en daar ga ik altijd vanuit.”

“Ik denk dat er veel verschillen zijn in wat men verstaat onder kindermishandeling. Van de gedachte van af en toe een pedagogische tik op de billen, tot aan dat je je kinderen rustig mag slaan. Dat het zeer uiteenlopend is.”

Deelvraag 2

Er zijn zeventien opvoeders geïnterviewd. Specifiek bedroegen dit zes opvoeders uit de wijk 'Biezen' en elf opvoeders uit de wijk 'Wolfskuil'. De gemiddelde duur dat deze opvoeders in de wijken wonen, bedraagt zeven jaar. Het gezin dat het langst in de wijk woont, woont daar twintig jaar en het gezin dat het kortst in de wijk woont, woont daar vier maanden.

“Het is kindermishandeling op het moment dat je je kind echt iets doet wat schade toebrengt, wat destructief is voor je kind en op geen enkele manier meer te maken heeft met opvoeden, of met zorgen dat je kind groeit.”

“Je kunt kinderen begrenzen door ze een waarschuwing te geven of ze even apart te zetten, maar je kunt ook schelden, slaan of schreeuwen. Dat is kindermishandeling.”

Aan alle participanten is de vraag gesteld wat zij verstaan onder kindermishandeling. Uit deze antwoorden zijn vijf verschillende vormen van kindermishandeling op te maken, namelijk lichamelijke mishandeling, emotionele mishandeling, emotionele verwaarlozing, lichamelijke verwaarlozing en verwaarlozing. De percentages, welke in figuur 9 zijn weergegeven, zijn berekend op basis van het totaal van zeventien participanten. De participanten konden hierbij meerdere antwoorden geven. Bij lichamelijke mishandeling zijn voorbeelden

genoemd, als slaan, schoppen en knippen. Onder emotionele mishandeling verstaat men bijvoorbeeld schelden, schreeuwen, kleineren en negeren. De meest genoemde voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing, zijn slechte voeding en slechte uiterlijke verzorging. Bij emotionele verwaarlozing zijn voorbeelden genoemd, zoals ouders die constant ruzie maken en jonge kinderen alleen de straat opsturen. Tot slot noemen de participanten de term 'verwaarlozing'. Zij noemen hier echter geen concrete voorbeelden bij.

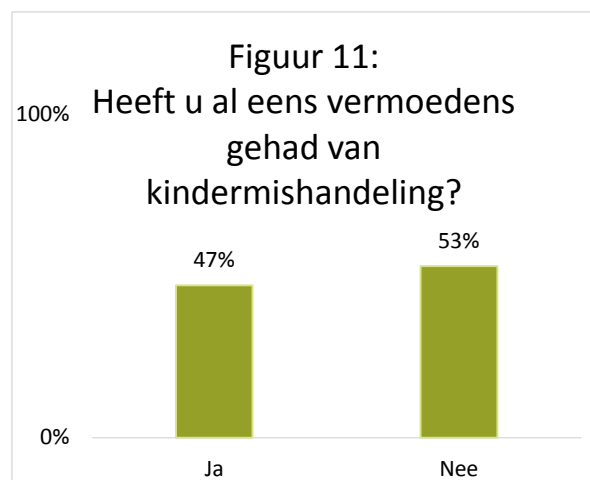
'Slaan' werd door iedere participant als voorbeeld genoemd. Wel is er, wat terug is te zien in figuur 10,

een verschil te zien in het gegeven of men dit als kindermishandeling ziet of niet. Twaalf, van de zeventien, participanten (71%) vinden iedere vorm van slaan kindermishandeling. Echter, twee participanten (12%) zijn van mening dat slaan niet per se kindermishandeling is. Zij vinden dat een pedagogische tik mag. Van drie participanten (18%) is het antwoord onduidelijk.

“Het hoeft niet zo te zijn als jij je kind een keer beetpakt en een corrigerende tik geeft, sommigen verstaan dat als kindermishandeling, maar dat versta ik er niet onder. Soms kunnen kinderen zo erg bloed zuigen, dat je ze op een gegeven moment even wat harder moet aanpakken.”

“Fysieke mishandeling, die is misschien nog wel het meest helder, in die zin dat je je kind slaat.”

Acht, van de zeventien, participanten (47%) hebben ooit vermoedens gehad van kindermishandeling. Dit is terug te zien in figuur 11. Hierbij benoemen zij voorbeelden. De overige negen participanten (53%) kennen geen voorbeelden met betrekking tot de vermoedens van kindermishandeling. Zij geven daarom aan dat zij geen ervaring hebben met kindermishandeling.

“Wat ik bijvoorbeeld wel eens zie, is dat kinderen tot laat buiten lopen. In de zomer kan het iets langer, maar toch. Als de lantaarnpaal aangaat, hoor je als kind zeker binnen te zijn.”

“Een vrouw gooide haar kind voor straf naar buiten, middenin de sneeuw zonder sokken, zonder iets. Nou hoe wil je iemand een longontsteking laten oplopen?! Ze laat haar eigen kind ook kots opvreten. Dat vind ik veel te ver gaan.”

“Een gezin bij ons in de buurt vooral. Schreeuwen en kleinerend praten tegen het kind. Dan zegt moeder: “Niemand vindt jou leuk, niemand wil met jou spelen.””

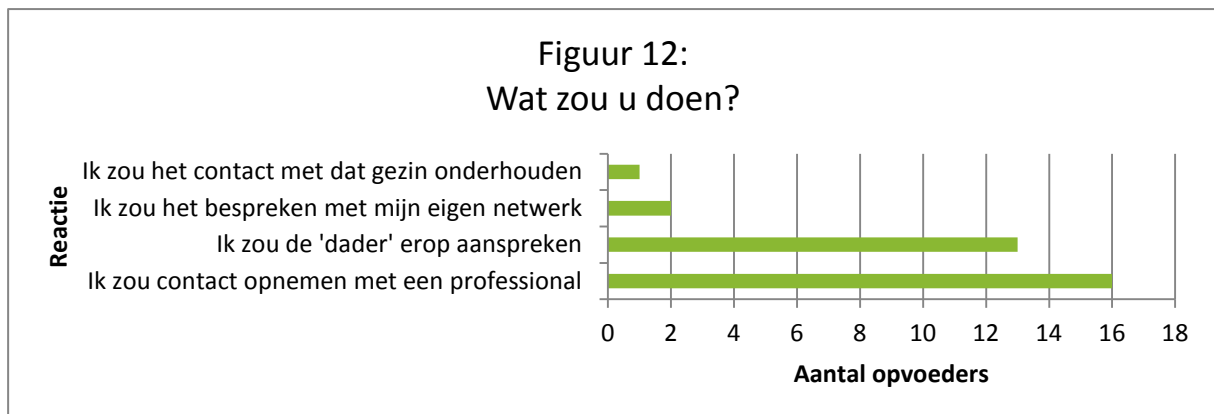
Aan alle zeventien opvoeders is gevraagd wat zij zouden doen, wanneer zij vermoedens zouden hebben van kindermishandeling. Hieruit zijn vier typen handelingswijzen af te leiden. Sommige opvoeders noemden meerdere opties, wat maakt dat er sprake is van een overlap in de cijfers. In figuur 12 is te zien wat de vier typen handelingswijzen zijn. De uitgebreide weergave van de codering en analysering van deze onderzoeksresultaten is weergegeven in *bijlage VIII*. Onder ‘ik zou het contact met dat gezin onderhouden’ wordt verstaan dat de participant regelmatig een praatje maakt met het gezin en dat de respondent vraagt of hij of iets kan betekenen voor het gezin.

“Ik denk dat je puur een netwerkfunctie hebt en kijkt wat jij kunt betekenen voor hen.”

“Misschien dat ik het eerder nog met andere mensen uit de straat zou bespreken. Zo van ‘Joh, heb jij ook dat idee? Kunnen we er misschien samen iets aan doen? Om dat op te lossen.’”

“Ik zou er misschien naartoe gaan en zeggen dat ze rustig aan moeten doen. Iets zeggen zodat ze gaan kalmeren.”

“Als ik echt zou denken ‘Hier klopt echt iets niet’, zou ik contact opnemen met hulpverlening om mijn zorgen te benoemen. Ik vind ook wel dat je die verantwoordelijkheid hebt.”

In het algemeen is te zien dat bij iedere handelingswijze algemene factoren een rol kunnen spelen, welke de reactie van een participant kunnen beïnvloeden. Zo zou één participant alleen iets doen, wanneer het duidelijk is dat er echt iets aan de hand is. Een andere veelgenoemde factor, vier participanten benoemden dit, is het respect voor de privacy van de ander. De participant vindt dat hij of zij zich niet met een ander moet bemoeien, en dat kan een reden zijn om uiteindelijk niets te doen. Vijf opvoeders benoemen dat zij uiteindelijk misschien toch niets zullen doen, omdat zij zichzelf en het eigen gezin willen beschermen. Angst voor wat er kan gebeuren, wanneer zij iets zullen doen met het vermoeden, is voor deze vijf opvoeders doorslaggevend.

“De situatie is lastiger, wanneer je in de buurt woont bij die mensen. Dan hoor je van tevoren: ‘Nou, als je daar melding van maakt, dan krijg je ruzie!’”

“Iets aangeven zou ik niet gauw doen. Dan voel ik mij een verrader.”

“In mijn droom en in mijn wens wil ik heel heldhaftig zijn en dat zo tegen mensen durven zeggen, maar rekening houdend met dat je zelf ook moeder bent van een kind. Ook veiligheid willen waarborgen, denk ik toch dat ik dat soort signalen bij een wijkagent neer zou leggen.”

Van de zeventien opvoeders, zouden dertien opvoeders de ‘dader’ erop aan willen spreken, wanneer zij iets vermoeden. Echter, of zij dit ook daadwerkelijk zullen doen is afhankelijk van een aantal factoren. Ook hier kon men meerdere antwoorden geven. Allereerst blijkt uit de

afgenomen interviews dat de reactie van een opvoeder afhankelijk kan zijn van het gegeven of hij of zij de 'dader' kent. Hierbij geven zes participanten aan dat ze iemand alleen aanspreken, wanneer het een bekende is. Twee opvoeders geven daarentegen juist aan dat zij alleen iemand aan zullen spreken, wanneer het een onbekende is. De zwaarte of ernst van wat de participant ziet of hoort, is ook van invloed. Voor vier opvoeders is de ernst van de kindermishandeling een invloedrijke factor. Eén participant geeft aan dat hij of zij de 'dader' misschien niet aan zou spreken, uit angst dat het mishandelde kind hiervan de dupe wordt. De meest genoemde factor, welke opvoeders kan tegenhouden om de 'dader' aan te spreken, is de mate van agressie van de 'dader' of het netwerk van de 'dader'. Tot slot geeft één participant aan dat zij alleen iemand zou aanspreken, wanneer hij of zij samen met iemand anders is. Dit is van invloed, omdat de participant het dan belangrijk vindt dat hij of zij het eerst met iemand kan overleggen.

Zestien van de zeventien opvoeders geven aan dat zij contact op zouden nemen met een professional. In figuur 13 is een overzicht te zien welke professionals worden genoemd. Met 'contact' wordt bedoeld dat de opvoeder een tip geeft, een melding doet of vraagt om advies. Het begrip 'medici' is een overkoepelend begrip voor de huisarts en voor het consultatiebureau van de GGD. De opvoeders, die aangaven dat zij de school of de crèche in zouden schakelen, zouden dit alleen doen wanneer de 'dader' of betrokkene iemand is die zij via de school of de crèche kennen. Onder 'overige' wordt verstaan dat deze opvoeder contact op zou willen nemen met een professional, maar dat hij of zij op het moment van afname van het interview niet wist met wie hij of zij contact op zou kunnen nemen.

Figuur 13

Tot slot is aan de opvoeders gevraagd wat zij denken dat belangrijk is dat een hulpverlener doet, zegt of kan, wanneer het gaat om (de preventie van) kindermishandeling. Dit is terug te zien in figuur 14. Op basis van de gegeven antwoorden, zijn overkoepelende begrippen gekozen. De vier meest genoemde vaardigheden zijn een 'neutrale houding', 'achterliggende oorzaken', 'kritisch kijken' en 'luisteren'. Onder een 'neutrale houding' wordt onder andere verstaan dat de hulpverlener niet oordeelt, uitgaat van het positieve en samenwerkt met de cliënt. Daarnaast vinden opvoeders het van belang dat er aandacht is voor 'achterliggende oorzaken'. Dit houdt in dat de hulpverlener niet alleen het direct zichtbare probleem aanpakt, maar ook kijkt naar wat de oorzaken zijn die daarachter liggen. Met 'kritisch kijken' wordt bedoeld dat de hulpverlener ervoor waakt dat de cliënt geen 'mooi weer' speelt en dat er

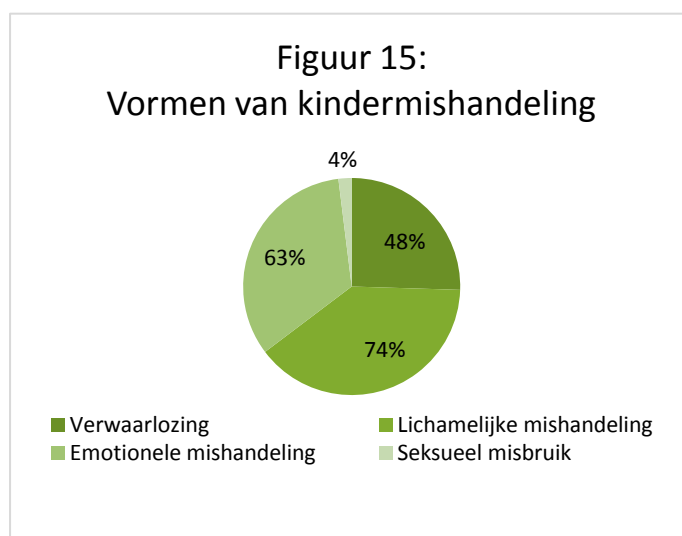
kritisch wordt gekeken naar wat het beste is voor het kind. Zoals te zien is in de uitgebreide weergave van de codering en analysering van deze onderzoeksresultaten, welke staat weergegeven in *bijlage VIII*, is de vaardigheid ‘luisteren’ geen overkoepelend begrip van meerdere antwoorden. Zes participanten hebben dus specifiek benoemd dat zij het belangrijk vinden dat een hulpverlener luistert. Onder ‘handelingsalternatieven’ wordt verstaan dat de ‘dader’ handelingsalternatieven leert, dat de andere ouder wordt versterkt en dat er wordt gekeken naar een hulpvraag en bijbehorende oplossingen.

Figuur 14

Deelvraag 3

Er zijn 27 wijkbewoners geïnterviewd. Zeventien participanten komen uit de wijk ‘Biezen’ en tien participanten komen uit de wijk ‘Wolfskuil’. De gemiddelde duur dat deze wijkbewoners in de wijken wonen, bedraagt 27 jaar. De wijkbewoner die het langst in de wijk woont, woont daar 71 jaar en de drie wijkbewoners die het kortst in de wijk wonen, wonen daar 2,5 jaar. Bij twee participanten is het onduidelijk hoe lang zij in de wijk wonen. In sommige gevallen zijn participanten enige tijd weggeweest uit de wijk en later weer teruggekomen. Hierbij is uitgegaan van het aantal jaar dat ze hier wonen, sinds ze zijn teruggekomen.

“Voor mij is kindermishandeling heel breed. Als jij een kind heel veel slecht voedsel geeft, als je hem dingen onthoudt op het gebied van cultuur of speelmogelijkheden, dat vind ik ook een soort mishandeling.”

“Ouders zeggen bijvoorbeeld tegen hun kind: “Kutjong!” of “Ik wou dat je nooit geboren was!””

“Eigenlijk betekent het dat het kind zich bedreigd voelt, en dan in de

breedste zin van het woord. Door de ouders of door andere verzorgers.”

De participanten is gevraagd wat zij verstaan onder kindermishandeling. Uit de antwoorden van de participanten zijn vier vormen van kindermishandeling af te leiden, namelijk lichamelijke mishandeling, emotionele mishandeling, seksueel misbruik en verwaarlozing. Dit zijn de vormen die door de participanten specifiek zijn benoemd, welke zijn weergegeven in figuur 15. De percentages zijn berekend op basis van het totaal van 27 participanten. Hierbij kon men meerdere antwoorden geven. Bij verwaarlozing werden voorbeelden genoemd, zoals kinderen die tot laat op straat lopen 's avonds, kinderen geen of weinig voedsel geven en kinderen geen aandacht geven. De meest genoemde voorbeelden van lichamelijke mishandeling zijn slaan en schoppen. Onder emotionele mishandeling verstaat men onder andere schelden, schreeuwen en kleineren. Het begrip 'seksueel misbruik' is niet uitgebreider toegelicht door de participanten.

Figuur 16:
Is slaan
kindermishandeling?

Het voorbeeld van slaan werd door iedere participant genoemd. De grafiek hiervan is te zien in figuur 16. Echter, er is een verschil te zien of men dit schaart onder kindermishandeling of niet. Zo vindt een aantal participanten dat slaan te allen tijde kindermishandeling is. Daarnaast vindt een aantal participanten dat slaan niet per se kindermishandeling is. Een pedagogische tik moet kunnen, vinden zij.

“Nou, als ik ouders was zou ik het wel weten hè? En dat vind ik dan absoluut geen kindermishandeling. Dan vind ik het bij de opvoeding horen.”

“Ik vind sowieso niet dat je met je handen aan kinderen mag komen. Er zijn andere manieren om te disciplineren.”

“Als een kind wordt geslagen. Zomaar. Ik kan me voorstellen dat een kind wel eens een klein tikje op zijn vingers kan krijgen, maar puur uit onmacht of hard slaan is iets anders.”

Twintig participanten (74%) geven aan dat zij ooit vermoedens hebben gehad van kindermishandeling. Zij kunnen hierbij voorbeelden benoemen. De resterende zeven participanten (26%) kennen geen voorbeelden met betrekking tot de vermoedens van kindermishandeling. Zij geven daarom aan dat zij geen ervaring hebben met kindermishandeling. Figuur 17 weergeeft deze resultaten.

Figuur 17: Heeft u al eens vermoedens gehad van kindermishandeling?

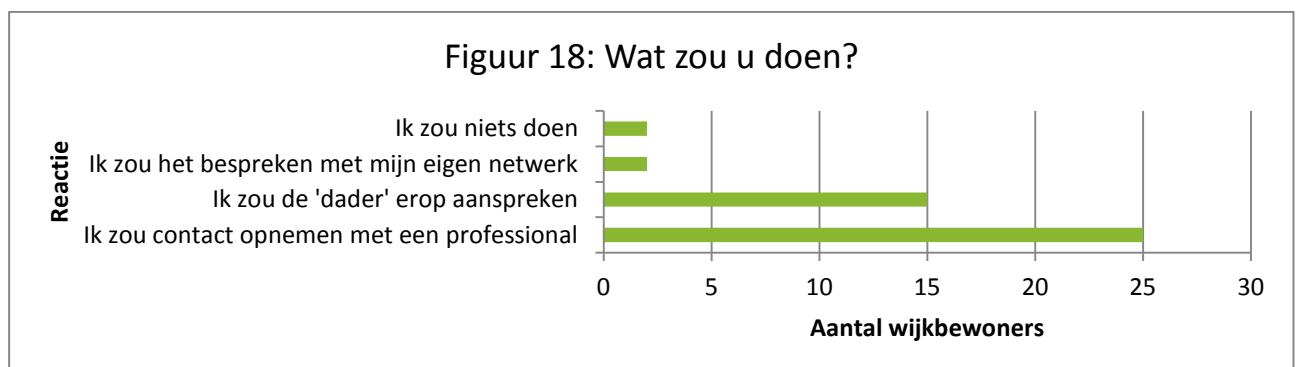
“Als je ze hoort gillen vanuit de slaapkamer, terwijl de ramen dicht zitten. Dat het net klinkt alsof ze voor op je stoep staan. Dan weet je dat het foute boel is.”

“Hoe ze omgaan met de kinderen, het taalgebruik, kinderen die er onverzorgd bijlopen. Vooral de verwaarlozing zag ik duidelijk. Kinderen komen aan je deur, dus je ziet het.”

“Moet je ‘s zomers eens kijken hoeveel er buiten lopen, zo van die drullekes, als het al donker begint te worden. Dat is toch niet normaal?”

100% van de wijkbewoners vindt dat zij, als wijkbewoner zijnde, iets zou kunnen doen wanneer het gaat om kindermishandeling in de wijk.

Zoals uit bovenstaande zin blijkt, vindt iedere participant dat hij of zij iets zou kunnen doen, bij vermoedens van kindermishandeling in de wijk. Echter, de wijkbewoners vertellen dat dit niet betekent dat zij in de praktijk ook daadwerkelijk iets zullen doen. Aan alle 27 wijkbewoners is gevraagd wat zij zouden doen, wanneer zij vermoedens hebben van kindermishandeling. Hieruit zijn vier typen handelingswijzen af te leiden. Sommige wijkbewoners noemden meerdere opties, waardoor er sprake is van een overlap in de cijfers. In figuur 18 is te zien wat de vier typen handelingswijzen zijn.

“Ik houd voortaan mijn mond dicht.”

“Naderhand zou ik het bespreken met mensen, zoals mijn buurvrouw, mijn vrienden, mijn ouders of het thuisfront.”

“Nou, daar spring ik zo in! Echt waar. Als ik dat zie, dan ga ik gewoon naar diegene toe hoor. Daar kan ik niet tegen.”

“Voor mij blijft het bij melden. Die rol vervul ik.”

Alle participanten ervaren het als lastig om in te schatten wat zij zouden doen, omdat het afhankelijk is van de situatie. Een situatie kan een wijkbewoner doen besluiten om wel of niet iets te doen. Hierdoor kan een wijkbewoner afwijken van hetgeen wat hij of zij denkt te doen, zoals staat weergegeven in figuur 18. Er zijn twee redenen genoemd door de participanten, welke invloed kunnen hebben op het handelen van de wijkbewoner. De eerste reden is zelfbescherming, welke door veertien participanten wordt benoemd. Dit is meer dan de helft

van de participanten. Een wijkbewoner kan bang zijn wanneer hij of zij bijvoorbeeld iemand aanspreekt, maar een wijkbewoner kan tevens bang zijn voor wat zijn of haar reactie, tip of melding voor gevolgen heeft in het dagelijks leven van de participant zelf. De tweede reden gaat in op de privacy van een individu. Een aantal participanten signaleert dat men er niet voor open staat en dat ze zich er niet mee willen bemoeien, wanneer zij iemand zouden aanspreken over hun vermoedens van kindermishandeling. Voor drie participanten kan deze 'bemoeienis' een reden zijn om iemand niet aan te spreken of om geen melding te maken. Een aantal andere participanten benoemt dit wel als reden, maar het houdt ze niet tegen om iets te doen, wanneer zij vermoedens hebben van kindermishandeling.

“Ik zou mensen niet zelf durven aanspreken, want ik ben bang voor wraak.”

“Als een wildvreemde mij zou aanspreken op mijn gedrag ten opzichte van mijn kind, dan zou ik dat ook niet willen. Dan vind ik ook dat diegene zich met mij bemoeit.”

Zoals te zien is in figuur 18, zijn er vijftien participanten die aangeven dat zij de 'dader' aan zouden spreken. Van deze vijftien participanten, geven acht participanten aan dat zij de 'dader' altijd zouden aanspreken. Voor de overige zeven participanten is dit afhankelijk van bepaalde factoren. Deze factoren kunnen ervoor zorgen dat een wijkbewoner de 'dader' wel of niet aan zou spreken. Bij één participant speelt de ernst van de situatie een rol bij de keuze. Twee participanten laten hun keuze afhangen van de mate van agressie van de 'dader'. Of iemand een bekende of onbekende is van de wijkbewoner, is van belang voor drie participanten. Tot slot is er één participant die benoemt dat hij of zij er eerst zeker van wil zijn of er sprake is van kindermishandeling, voordat hij of zij iemand aanspreekt op het gedrag.

Bijna iedere participant zou zijn of haar vermoedens willen doorgeven

Figuur 19

aan een professional. Dit kan een officiële melding zijn of een tip. De tagcloud in figuur 19 maakt inzichtelijk welke professionele hulp wijkbewoners zouden willen inschakelen. Hierbij konden zij meerdere antwoorden geven. Met 'overige' professionele hulp wordt bedoeld dat wijkbewoners contact op zouden willen nemen met een

professional, maar dat zij op het moment van de afname van het interview niet wisten bij wie zij dat zouden willen of kunnen doen.

Deelvraag 4

Zoals is beschreven in hoofdstuk 3, zijn er voor het beantwoorden van deelvraag 4 geen specifieke onderzoeksresultaten vergaard. In hoofdstuk 5 zullen de onderzoeksresultaten van deelvraag 1, 2 en 3 met elkaar in verband worden gebracht, om zo antwoord te kunnen geven op deelvraag 4.

Overige resultaten

Een aantal participanten geeft aan dat zij niet bekend zijn met het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. Zij verwachten dat men sneller met hulpvragen naar ze toe zou komen, wanneer het Sociaal Wijkteam meer bekendheid verkrijgt. Dit kan direct betrekking hebben op het thema kindermishandeling, maar tevens op andere levensdomeinen.

In de interviews met de opvoeders en wijkbewoners is tevens gevraagd hoe zij de kindvriendelijkheid van de wijk ervaren. Deze vraag gold als een inleidende vraag, zodat de participant kon wennen en zodat er niet direct werd gestart met het thema 'kindermishandeling'. De resultaten, welke voortkomen uit deze gestelde vraag, zijn onbruikbaar voor het onderzoek. Echter, er is besloten om deze resultaten toe te voegen in de *bijlage IV*, zodat er toch inzicht wordt gegeven in wat er zoal is geantwoord door opvoeders en wijkbewoners.

Hoofdstuk 5: Conclusies en discussie

"In de praktijk blijkt gewoon dat kinderen opvoeden het meest moeilijke vak is."

"Mensen moeten zich meer bewust worden dat wij met zijn allen het welzijn van het kind in het vizier moeten houden, dat mensen dat durven te doen. Verantwoordelijkheid voelen, ook al is het niet hun kind."

"Ik denk dat het wel goed is dat we nu wat meer oog gaan hebben voor elkaar. Je ook weer eens met een ander bemoeien. En dat zit denk ik toch niet echt in ons nu."

Deelvraag 1

Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek, kan worden geconcludeerd dat er veel verschillen zichtbaar zijn in de ervaringen van de professionals en de mate waarin zij zich competent voelen met betrekking tot het thema kindermishandeling. Echter, te concluderen lijkt dat een groot deel van de participanten meer weet met betrekking tot het thema, dan zij zelf veronderstellen. Zij voelen zich niet competent op dit gebied, maar desondanks kunnen zij veel signalen benoemen. Deze signalen worden tevens in de literatuur weergegeven (Nederlands Jeugdinstituut, 2011). De literatuur geeft aan dat professionals de verschillende vormen van kindermishandeling moeten kunnen signaleren, om te zorgen voor een sluitende

aanpak (Groot et al., 2014). Vanuit de verkregen resultaten is de verwachting dat zij de verschillende vormen van kindermishandeling zouden kunnen signaleren. Wanneer er wordt gekeken hoe de professionals vervolgens handelen, naar aanleiding van deze signalen, is het opmerkelijk dat enkele professionals niet weten hoe ze op het moment zelf kunnen handelen, wanneer ze nog bij het gezin thuis zijn en signalen opvangen. Daar tegenover staan de professionals, die zich erg competent voelen met betrekking tot het werken met gezinnen. Zij weten hoe zij hierover het gesprek aan moeten gaan. Er kan worden geconcludeerd dat er een groot verschil is op het gebied van kennis en kunde tussen alle professionals onderling. Een positief punt is hierbij wel dat nagenoeg alle professionals actie zouden ondernemen.

Gekeken naar wat de professionals vinden dat zij moeten kunnen op het gebied van het preventief werken rondom kindermishandeling, komen deze vaardigheden grotendeels overeen met de vaardigheden, welke vanuit de literatuur als belangrijk worden ervaren (Groot et al., 2014). Opvallend is echter dat de professionals de vaardigheden met betrekking tot de meldcode niet benoemen. Slechts vier professionals hebben het begrip 'meldcode' genoemd, waarvan één professional weet hoe de meldcode werkt. Dit is een opvallend gegeven, gezien het feit dat het voor professionals tegenwoordig wettelijk verplicht is om te werken volgens de stappen van de meldcode. Te concluderen is dat de professionals mogelijk onvoldoende op de hoogte zijn van deze meldcode en hoe zij deze in de praktijk kunnen toepassen.

Wanneer er wordt gekeken naar wat de professionals vinden dat het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West in het algemeen zou moeten kunnen op het gebied van preventief werken rondom kindermishandeling, komt dit grotendeels overeen met hetgeen in de literatuur wordt vermeld (Groot et al., 2014). Dit betekent dat de professionals deze vaardigheden belangrijk vinden, maar dit wil niet zeggen dat het Sociaal Wijkteam dit ook daadwerkelijk doet in de praktijk. Er zijn twee vaardigheden vanuit de literatuur, welke niet door de professionals benoemd zijn, namelijk 'het bieden van (lichte) hulp en coördinatie van de verschillende hulpverleners die al betrokken zijn bij een gezin waarin geweld in afhankelijkheidssituaties speelt' en 'het bieden van nazorg aan gezinnen die met geweld in afhankelijkheidssituaties te maken hebben gehad'. Dit kan betekenen dat deze vaardigheden niet worden beheerst door de teamleden en daarbij kan dit betekenen dat zij deze vaardigheden niet van belang vinden voor het Sociaal Wijkteam.

Deelvraag 2

De opvoeders kunnen verschillende voorbeelden noemen van kindermishandeling. Het merendeel van de participanten is van mening dat slaan te allen tijde valt onder

kindermishandeling. Kortom, het grootste deel van de opvoeders is het hierin eens met wat de Nederlandse wet voorschrijft (Wolzak, 2012). Wel is er een kleine minderheid van mening dat een pedagogische tik aanvaardbaar is. Seksueel misbruik ontbreekt opvallend genoeg in het rijtje van voorbeelden, terwijl deze wel door Wolzak (2012) wordt genoemd.

Verondersteld wordt dat de opvoeders dit wel onder kindermishandeling scharen, maar dat zij dit alleen niet concreet benoemd hebben. Op het moment dat de opvoeders vermoedens hebben van kindermishandeling, is hun wijze van handelen afhankelijk van verschillende factoren. Bijna iedere opvoeder zou contact op willen nemen met een professional, maar hierbij valt het op dat geen enkele opvoeder het Sociaal Wijkteam noemt als mogelijke contactpersoon. Dit zou kunnen betekenen dat het Sociaal Wijkteam onvoldoende bekendheid heeft in de wijk. Daarnaast is te zien dat organisaties, zoals de school, de crèche en de GGD sneller zullen worden betrokken bij eventuele vermoedens. Gesteld kan worden dat dit voortvloeit uit de al bestaande contacten, die een opvoeder heeft met deze organisaties. Dit vormt daardoor een laagdrempelige en vertrouwde ingang. Er kan worden geconcludeerd dat het Sociaal Wijkteam eerder zal worden benaderd door de opvoeders, wanneer zij voor meer bekendheid in de wijk zorgen.

Deelvraag 3

Uit de resultaten blijkt dat de wijkbewoners verschillende voorbeelden en vormen van kindermishandeling kunnen noemen. Vergeleken met de vormen, welke Wolzak (2012) benoemt, valt het op dat zij geen onderscheid maken tussen emotionele verwaarlozing en lichamelijke verwaarlozing. Deze twee vormen worden door de wijkbewoners samengevoegd tot één vorm, namelijk verwaarlozing. Slaan wordt door de participanten verschillend geïnterpreteerd. Dit is een opvallend gegeven, gekeken naar het feit dat slaan volgens de Nederlandse wet als kindermishandeling wordt gezien (Wolzak, 2012). Te concluderen is dat een kleine meerderheid van de wijkbewoners vindt dat een pedagogische tik mag. Een andere conclusie is dat wijkbewoners iets willen doen wanneer zij vermoedens hebben van kindermishandeling. Indien de participanten hun vermoedens bij iemand zouden willen melden, is het voor een groot aantal participanten onduidelijk bij wie zij met de melding terecht kunnen. Dit kan ertoe leiden dat een participant geen melding doet of geen tip geeft, waardoor de kindermishandeling blijft.

Deelvraag 4

Allereerst is er een opvallend verschil te zien in hoeverre wijkbewoners en opvoeders de pedagogische tik scharen onder kindermishandeling. Een overgroot deel van de opvoeders vindt dat slaan valt onder kindermishandeling. Bij de wijkbewoners is de groep, die deze mening heeft, vele malen kleiner. De onderzoekers verwachten dat dit verschil wordt

veroorzaakt door het verschil in generatie onder de participanten. De wijkbewoners, welke veelal ouder zijn dan de opvoeders, zijn van vroeger uit gewend dat een pedagogische tik wel eens werd gegeven, waardoor zij het nu nog als acceptabel ervaren. De opvoeders daarentegen, zijn veelal grootgebracht in de tijd dat slaan valt onder kindermishandeling.

Gekeken naar de definitie van kindermishandeling en de verschillende vormen, is aan de professionals gevraagd hoe zij denken dat opvoeders en wijkbewoners hierover denken. Uit de conclusie van deelvraag 2 en 3 blijkt dat de wijkbewoners en opvoeders voorbeelden kunnen noemen van bijna iedere vorm van kindermishandeling. De resultaten van de professionals laten zien dat zij verwachten dat de definitie van kindermishandeling varieert ten opzichte van de wet (Wolzak, 2012). Kortom, dit toont aan dat de professionals de kennis over kindermishandeling van opvoeders en wijkbewoners onderschatten. De 'terughoudendheid uit angst' is een andere veronderstelling, welke door de professionals is benoemd. Uit de resultaten van de opvoeders en wijkbewoners blijkt dat deze veronderstelling juist is en dat de terughoudendheid uit angst daadwerkelijk van invloed is, wanneer het gaat om de rol van de opvoeders en wijkbewoners bij de preventie van kindermishandeling.

Uit de onderzoeksresultaten, te zien in figuur 14, komen vaardigheden naar voren, waarvan de opvoeders vinden dat een professional dit moet kunnen. In de figuren 3, 4 en 5 is te zien waar professionals op letten en wat zij doen met betrekking tot de preventie van kindermishandeling. Hieruit is te concluderen dat er een aantal overeenkomsten zijn. Het letten op de omgeving binnenshuis en het letten op het gedrag zijn vaardigheden, welke opvoeders van belang vinden, waarop professionals ook daadwerkelijk letten. Het zoeken van een oplossing is vergelijkbaar met de vaardigheid van 'handelingsalternatieven', welke tevens een overeenkomst is. Professionals maken daarnaast een netwerkanalyse of zij bespreken het signaal met externe hulpverleners. Deze twee handelingen kunnen worden geschaard onder het systeemgericht werken, wat door de opvoeders als belangrijk wordt ervaren. Tot slot benoemen opvoeders dat zij vinden dat professionals kritisch moeten kijken naar de situatie. Aangezien professionals aangeven dat zij alerter zijn, zodra zij iets signaleren, voldoen zij aan deze vaardigheid. Geconcludeerd kan worden dat, kijkend naar de gewenste vaardigheden volgens de wijkbewoners en opvoeders, de professionals op de goede weg zijn.

Onderzoeksvraag

Eerder in dit hoofdstuk zijn de vier deelvragen beantwoord met behulp van de literatuur uit de probleemanalyse en het gedane praktijkonderzoek. Op basis hiervan kan de algehele onderzoeksvraag worden beantwoord. De onderzoeksvraag luidt: **Hoe handelen de**

professionals van het Sociaal Wijkteam, de opvoeders en bewoners in Nijmegen Oud-West momenteel met betrekking tot de preventie van kindermishandeling? Op het moment dat een professional signalen opvangt, welke leiden tot een vermoeden van kindermishandeling, zijn er verschillende wijzen waarop zij vervolgens handelen. Te concluderen is dat de meeste professionals handelen vanuit intuïtie en minder op basis van kennis en een vastgelegde werkwijze omtrent de preventie van kindermishandeling. Tevens hebben de professionals de wens om meer kennis te vergaren en om meer competent te worden in vaardigheden, welke betrekking hebben op de preventie van kindermishandeling. Hieronder valt ook het geven van voorlichting aan opvoeders en wijkbewoners. Wanneer er wordt gekeken naar de opvoeders en wijkbewoners, kan gesteld worden dat zij enige kennis hebben over kindermishandeling. Echter, er is nog winst te behalen als het gaat om kennis over de brede definitie van het begrip kindermishandeling. Daarnaast geven zij aan dat zij iets zouden willen doen, wanneer zij vermoedens hebben van kindermishandeling, maar zij weten niet wat zij kunnen doen. Intuïtief zijn er verschillende dingen die zij zouden willen doen, alleen is de weg ernaartoe voor hen veelal onduidelijk. Het begrip voor de privacy van de ander, en angst voor de ander, vormen voor de wijkbewoners en opvoeders een drempel om daadwerkelijk iets te doen met de vermoedens welke zij hebben omtrent kindermishandeling.

Aanbevelingen voor de praktijk

Naar aanleiding van de afzonderlijke conclusies per deelvraag en de conclusie op de onderzoeksvraag, zijn een viertal aanbevelingen te constateren. Een **eerste aanbeveling** is de deskundigheidsbevordering onder de teamleden van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West, in de vorm van een map met tools voor in de praktijk. Iedere professional kan deze map erbij pakken. Ook bevat deze map voorbeeldcasussen, welke in de teamvergadering kunnen worden besproken en geoefend. Het is hierbij wenselijk als het thema kindermishandeling eens in de maand op de teamagenda staat. Deze deskundigheidsbevordering zou zich moeten richten op het professionele handelen, wanneer zij iets signaleren tijdens een huisbezoek. Dit professionele handelen begint met het afwegen van de risico's en de veiligheid en eindigt met het bespreekbaar maken van hetgeen zij signaleren. Bij de deskundigheidsbevordering zou nadrukkelijk aandacht moeten zijn voor de meldcode. Het doel van deze deskundigheidsbevordering zou moeten zijn dat iedere professional zich meer bewust wordt van het thema kindermishandeling en met een brede(re) blik kijkt naar een casus. Een **tweede aanbeveling** komt voort uit het onderzoek onder wijkbewoners en opvoeders, waarbij is gebleken dat de bekendheid van het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West zou mogen worden vergroot. De aanbeveling leidt tot het uitgeven van een informatiefolder, welke door de gehele wijk wordt verspreid. Een

aandachtspunt hierbij is de toelichting van de rol van het Sociaal Wijkteam, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling. Dit zou wijkbewoners en opvoeders meer inzicht moeten geven in wat het Sociaal Wijkteam voor hen kan betekenen. Het informeren van wijkbewoners en opvoeders over kindermishandeling vormt een **derde aanbeveling**. Deze informatievoorziening zou moeten bestaan uit een uitleg over de verschillende vormen van kindermishandeling, de definitie van kindermishandeling en wat wijkbewoners en opvoeders zelf zouden kunnen doen. Het doel van deze informatievoorziening is allereerst het geven van informatie. Indirect zou het waardevol zijn, wanneer er tevens een gesprek op gang wordt gebracht onder bewoners onderling. In overleg met de opdrachtgever zal worden gekozen voor een specifieke vorm van informatievoorziening. De **vierde aanbeveling** zou ervoor moeten zorgen dat er kortere lijntjes ontstaan tussen alle professionals in Nijmegen Oud-West onderling. Daarbij zou het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West deze korte lijntjes moeten doortrekken naar de overkoepelende instanties, zoals 'Veilig Thuis', welke een rol spelen in de preventie of aanpak van kindermishandeling. Heldere afspraken over de rol van iedere partij, en hoe zij onderling contact houden over gezinnen, zouden de preventie van kindermishandeling ten goede komen. Dit zou kunnen zorgen voor een bundeling van de signalen, welke zij opvangen.

In overleg met de opdrachtgever is besloten om de derde aanbeveling uit te werken tot een product voor het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West. De tweede aanbeveling wordt indirect ook meegenomen in het product, doordat er een folder vanuit het Sociaal Wijkteam over kindermishandeling wordt verspreid.

Discussie

Het gedane praktijkonderzoek bestond uit het afnemen van interviews bij mensen die daar vrijwillig aan mee wilden werken. De mensen, die daadwerkelijk in aanraking zijn gekomen met kindermishandeling, zijn hierdoor voor de onderzoekers tamelijk onbereikbaar gebleven. Dit heeft tot gevolg dat er in het onderzoek mogelijk hiaten zijn ontstaan. De verwachting is dat deze groep mensen een waardevolle toevoeging had kunnen zijn aan het onderzoek, omdat het Sociaal Wijkteam kan leren van de ervaringen en inzichten van deze groep mensen. Ook was het waardevol geweest, wanneer de onderzoekers kennis hadden van de hoeveelheid casussen binnen het Sociaal Wijkteam, welke gerelateerd zijn aan kindermishandeling. Op deze manier hadden de onderzoekers kunnen weten hoe vaak de professionals daadwerkelijk in aanraking komen met deze gezinnen.

Tevens heeft gedurende het hele onderzoek anonimiteit een nadrukkelijke rol gespeeld. De balans tussen anonimiteit en de bruikbaarheid van informatie bracht soms een discussie teweeg. De participanten omschreven bijvoorbeeld situaties, welke voor het onderzoek als

zeer bruikbaar werden geacht. Tegelijkertijd kon hiermee de anonimiteit van anderen in het geding komen. Beide onderzoekers zijn van mening dat anonimiteit voorop staat. Er werd te allen tijde gezocht naar een oplossing, om de informatie toch zo bruikbaar mogelijk te laten zijn. Zo werd bijvoorbeeld het woord 'straat' of 'buren' vervangen door 'wijk' of 'buurt', waardoor de participant minder snel te herkennen is.

Daarnaast bleek achteraf dat een aantal participanten onderscheid maakt tussen slaan en een pedagogische tik. In de resultaten is daarom besloten om dit specifiek toe te lichten. Dit onderdeel van het onderzoek zou meer betrouwbaar zijn geweest, wanneer deze vraag concreet werd gesteld aan iedere wijkbewoner en opvoeder.

Tot slot, het schrijnende is dat het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West zich wil inzetten voor de preventie van kindermishandeling, terwijl het team werkt op basis van vrijwillige hulpverlening. Echter, bewoners en opvoeders kunnen met een tip of melding over iemand anders niet terecht bij het Sociaal Wijkteam, omdat het team alleen hulpverlening biedt wanneer er toestemming is van de persoon in kwestie. Kortom, het is de vraag in hoeverre het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West daadwerkelijk een bijdrage kan leveren aan de preventie van kindermishandeling.

Vervolgonderzoek

Binnen het onderzoek is een bepaalde hoeveelheid interviews afgenomen door de onderzoekers. Vervolgonderzoek is daarom aan te bevelen, waarbij een nog grotere groep bewoners wordt bereikt. Dit zou nog meer inzicht geven in de ervaringen, meningen, kennis en manier van handelen van de overige wijkbewoners en opvoeders in Nijmegen Oud-West met betrekking tot kindermishandeling. Het zou van toegevoegde waarde zijn, wanneer hierbij ook praktijkonderzoek wordt afgenomen onder ervaringsdeskundigen met betrekking tot het thema kindermishandeling.

Het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West heeft daarnaast het idee om een vervolg aan dit onderzoek te geven, door tevens onderzoek te doen naar het thema ouderenmishandeling. Zij ervaren dit als een onderbelicht thema, terwijl een groot aantal van de professionals in het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West werkt met de doelgroep ouderen.

Literatuur

Algemeen Nederlands Woordenboek. (z.d.). *Opvoeder*. Geraadpleegd op 26 februari 2015, van <http://anw.inl.nl/article/opvoeder>

Anababa. (2015). *Wat is opvoeden?* Geraadpleegd op 26 februari 2015, van <http://www.anababa.nl/opvoeding/theorie>

Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010). *Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Gedownload op 28 februari 2015, van <http://www.vereniginghogescholen.nl/vereniging-hogescholen/publicaties/lectoren-en-lectoraten-hogescholen-1/forum-voor-praktijkgericht-onderzoek-1/2023-gedragscode-praktijkgericht-onderzoek-voor-het-hbo-3>

Baldewsingh, R., Burg, E. van der, Everhardt, V., & Jonge, H. de. (2013). *Een veilig thuis: Gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling*. Gedownload op 26 februari 2015, van http://www.regioaanpakveiligthuis.nl/sites/default/files/files/nieuwste_g4_telijke_visie_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling.pdf

Bekker, J., & Witte, T. (2014). *Jeugdbeleid in transitie: De rol en invloed van sociale professionals op politiek-bestuurlijke beleidsvorming*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Boumassoudi, L. el. (2014). *Samenwerken Over Grenzen: Het overbruggen van grenzen tussen professionals in een multidisciplinaire samenwerking rond huiselijk geweld en kindermishandeling*. Gedownload op 10 februari 2015, van <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/301607>

Burggraaff-Huiskes, M. (2011). *Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie* (5^e druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Dijke, A. van, & Terpstra, L. (2013). *Kinderen, mij een zorg: Betekenis en grenzen van de pedagogische civil society*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Donk, C. van der, & Lanen, B. van. (2011). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Douma, L., & Hoes, M. (2012). *Handelen bij kindermishandeling en huiselijk geweld: Van signalering tot besluit*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Gemeente Nijmegen. (2013). *Het sociaal wijkteam*. Gedownload op 29 januari 2015, van http://www2.nijmegen.nl/content/1408677/het_sociaal_wijkteam

Gemeente Nijmegen. (2014). *Stads- en Wijkmonitor 2014: Deel Wijk*. Gedownload op 9 februari 2015, van http://www2.nijmegen.nl/gemeente/onderzoekencijfers/stads-en_wijkmonitor

GGD Regio Nijmegen. (2010). *Rapport Kindermonitor 2009/2010 gemeente Nijmegen: Gezondheid, welzijn en leefwijze van kinderen in de gemeente Nijmegen*. Geraadpleegd op 19 maart 2015, van <http://nijmegen.buurtmonitor.nl/>

Google Maps. (2015). *Nijmegen Oud-West, Nijmegen*. Geraadpleegd op 29 januari 2015, van <https://www.google.nl/maps/place/Nijmegen-Oud-West,+Nijmegen/@51.845096,5.8463984,14z/data=!3m1!4m2!3m1!1s0x47c708657c834341:0xeb5501d87ef52ff6>

Groot, R. de, Haitsma, J. van, & Esveld, M. van. (2014). *Handreiking Huiselijk geweld en de wijkteams*. Gedownload op 26 februari 2015, van <http://www.iso.nl/wp-content/uploads/2014/06/HandreikingWijkteamsenHuiselijkGeweld.pdf>

Janssen, H., Wentzel, W., & Vissers, B. (2012). *Basisboek Huiselijk geweld* (2^e druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Kok, H., Molleman, G., Saan, H., & Ploeg, M. (2005). *Handboek Preffi 2.0: Richtlijn voor effectieve gezondheidsbevordering en preventie*. Woerden: Uitgeverij NIGZ.

Movisie. (2010). *Competentieprofiel opbouwwerker*. Geraadpleegd op 29 januari 2015, van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Competentieprofiel%20Opbouwwerker%20\[MOV-222726-0.3\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Competentieprofiel%20Opbouwwerker%20[MOV-222726-0.3].pdf)

Movisie. (2014). *Factor veiligheid: De rol van het sociaal wijkteam bij huiselijk geweld*. Geraadpleegd op 18 mei 2015, van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factor-Veiligheid-De-rol-van-het-sociaal-wijkteam-bij-huiselijk-geweld%20\[MOV-3960708-1.1\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factor-Veiligheid-De-rol-van-het-sociaal-wijkteam-bij-huiselijk-geweld%20[MOV-3960708-1.1].pdf)

Migchelbrink, F. (2013). *Handboek praktijkgericht onderzoek*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Nederlands Jeugdinstituut. (2011). *Signalen van kindermishandeling: Kinderen van 0-4 jaar*. Gedownload op 19 mei 2015, van <http://www.nji.nl/nl/signalenkm0tot4.pdf>

Nederlands Jeugdinstituut. (2011). *Signalen van kindermishandeling: Kinderen van 4-12 jaar*. Gedownload op 19 mei 2015, van <http://www.nji.nl/nl/signalenkm4tot12.pdf>

Nederlands Jeugdinstituut. (2011). *Signalen van kindermishandeling: Kinderen van 12-18 jaar*. Gedownload op 19 mei 2015, van <http://www.nji.nl/nl/signalenkm12tot18.pdf>

Regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. (2013). *'Een veilig thuis': Regiovisie geweld in huiselijke kring en kindermishandeling*. Geraadpleegd op 28 februari 2015, van

<http://www.regioaanpakveiligthuis.nl/sites/default/files/files/Regiovisie%20Een%20Veilig%20Thuis%20regio%20Drechtsteden%20en%20AV%20def.pdf>

Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2011). *Methoden en technieken van onderzoek* (5^e druk). Amsterdam: Pearson Education.

Stichting VraagWijzer Nederland. (z.d.). *Hoe wordt een sociaal wijkteam gerealiseerd?*

Gedownload op 10 maart 2015, van

<http://www.stichtingvraagwijzernederland.nl/upload/files/Notities/Notitie%20Kwartier%20maken%20voor%20sociale%20wijkteams%281%29.pdf>

Wolzak, A. (2012). *Kindermishandeling: Signaleren en handelen* (7^e druk). Amsterdam: Uitgeverij SWP. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bijlage I: Kindermonitor 2009/2010 - Focus op bepaalde deelgebieden in Nijmegen

11 Focus op bepaalde deelgebieden in Nijmegen

11.1 Overzichtstabel met uitkomsten van de deelgebieden

	Hatert	Biezen Wolfsk	Nije Veld	Neerb- Oost	deel ¹⁵ Dukens	deel ¹⁶ Linden	aandachtswij- ken samen	Nijm. Noord	heel Nijm.
<i>Achtergrondvariabelen</i>	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
komt uit een één-oudergezin	22	20	21	14	20	17	19	6,8	13
niet-Nederlandse etnische herkomst	33	32	33	36	38	29	35	13	24
rekent zelf het kind tot de NL bevolkingsgroep	90	93	84	86	92	96	91	99	95
laag opleidingsniveau ouders	38	29	48	38	40	40	38	10	21
grote moeite met financieel rondkomen	9,1	6,0	9,4	4,1	7,3	7,6	7,1	2,4	3,9
<i>Gezondheid en welzijn</i>									
beoordeelt gezondheid kind 'gaat wel' tot 'slecht'	11	5,5	7,1	5,9	7,1	4,8	6,9	3,2	4,4
lage 'Kwaliteit van Leven' (4-12 jr)	23	18	14	13	19	18	18	14	17
indicatie psychosociale problemen (SDQ) (4-12 jr)	37	29	22	29	25	30	28	16	19
wordt meerdere keren per maand gepest (4-12 jr)	15	15	12	7,8	11	14	12	6,8	10
ingrijpende gebeurtenis waar kind mee te maken heeft	12	11	12	9,1	8,3	11	10	5,0	8,1
<i>Opvoeding</i>									
zelden praten met familie/vrienden bij opvoedingsprobl.	8,7	7,4	11	8,0	8,9	13	9,1	3,0	6,3
momenteel behoefte aan deskundige hulp	11	12	10	9,4	8,5	8,2	9,8	9,6	10
hanteert thuis weinig regels	11	15	13	11	17	12	14	8,6	12
<i>Leefstijl</i>									
moeder heeft (deel van) zwangerschap gerookt (0-4 jr)	22	16	19	13	22	29	20	6,5	13
moeder heeft (deel van) zwangerschap alc.gedronken	5,1	13	5,4	8,1	3	7,3	6,8	8,2	11
heeft uitsluitend kunstvoeding (flesvoeding) gekregen	26	21	25	18	29	34	26	16	19
eet minder dan 6 keer per week groente	39	31	31	36	42	35	37	21	29
eet minder dan 6 keer per week fruit	29	27	28	31	30	32	29	14	21
drinkt 3 of meer suikerhoudende drankjes per dag	26	27	23	25	26	27	26	26	23
geen lid van sportvereniging	35	37	37	33	34	30	34	26	26
speelt minder dan half uur per dag buiten	42	36	34	34	38	41	38	30	35
gaat meestal niet te voet of zelf per fiets naar school	41	41	40	32	40	27	38	23	32
meer dan 2 uur per dag TV en/of computer	36	26	34	40	37	32	34	15	27
beweegt minder dan 7 uur per week	33	32	29	30	33	32	32	25	27
overgewicht ¹⁷	18	17	22	18	13	15	16	10	12
acceptabel dat kind onder de 16 jaar glas alcohol drinkt	4,2	10	3,5	6,7	3,6	5,5	5,7	10	7,1
is in voorgaande week in huis gerookt waar kind bij was	16	13	16	16	17	17	16	5,0	9,7
mate van tanden poetsen onvoldoende (1-4 jr)	28	34	32	29	25	31	29	23	28
krijgt fles (met melkproduct oid) bij inslapen (1-4 jr)	20	13	4,4	23	17	22	17	15	17
<i>Woonomgeving, vrije tijd, instellingen</i>									
buurt niet (zo) kindvriendelijk	33	38	38	24	24	15	28	5,2	24
niet veilig buiten kunnen spelen	22	21	22	10	14	12	17	3,9	14
geen lid van een club of vereniging	30	30	29	32	30	26	30	25	24
gebruikt een vorm van kinderopvang	48	51	45	39	40	40	44	67	54

¹⁵ deel Dukenburg = Aldenhof, Malvert, Meijhorst, Tolhuis, Zwanenveld

¹⁶ deel Lindenholt = Gildekamp, Voorstenkamp, Leuvenbroek, Zellersacker

¹⁷ De berekening van overgewicht is gebaseerd op de lengte en gewicht zoals ouders dat in de vragenlijst hebben ingevuld. De betrouwbaardere meetgegevens van JGZ bij 5-jarigen en 10/11-jarigen laten zien dat het overgewicht een paar procent hoger ligt.

Dit overzicht is afkomstig van de website van de Kindermonitor 2009/2010 (GGD Regio Nijmegen, 2010, p. 46).

Bijlage II: Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling

	“0-4 jaar	“4-12 jaar	“12-18 jaar
“Lichamelijk welzijn	- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden - Groeiachterstand - Voedingsproblemen - Ernstige luieruitslag - Slecht onderhouden gebit - Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan - Oververmoeid - Vaak ziek - Ziektes herstellen slecht - Kind is hongerig - Achterblijvende motoriek - Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort	- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden - Groeiachterstand - Te dik - Slecht onderhouden gebit - Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen - Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleuren aan - Oververmoeid - Vaak ziek - Ziektes herstellen slecht - Kind is hongerig - Eetstoornissen - Achterblijvende motoriek - Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort	- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden - Te dik - Slecht onderhouden gebit - Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen - Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan - Oververmoeid - Vaak ziek - Ziektes herstellen slecht - Kind is hongerig - Eetstoornissen - Achterblijvende motoriek
Gedrag van het kind	- Weinig spontaan - Passief, lusteloos, weinig interesse in spel - Apathisch, toont geen gevoelens of pijn - In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld - Labiel - Erg nerveus - Hyperactief - Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst - Negatief lichaamsbeeld - Agressief, vernielzucht	- Timide, depressief - Weinig spontaan - Passief, lusteloos, weinig interesse in spel - Apathisch, toont geen gevoelens of pijn - In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld - Labiel - Erg nerveus - Hyperactief - Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst - Negatief lichaamsbeeld - Agressief, vernielzucht - Overmatige masturbatie	- Timide, depressief - Weinig spontaan - Passief, lusteloos, weinig interesse in spel - Apathisch, toont geen gevoelens of pijn - In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld - Labiel - Erg nerveus - Hyperactief - Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst - Negatief lichaamsbeeld - Agressief, vernielzucht - Overmatige masturbatie
- Tegenover andere kinderen:	- Agressief - Speelt weinig met andere kinderen - Wantrouwend - Niet geliefd bij andere	- Agressief - Speelt weinig met andere kinderen - Vluchtige vriendschappen (12-	- Agressief - Speelt weinig met andere kinderen - Vluchtige vriendschappen

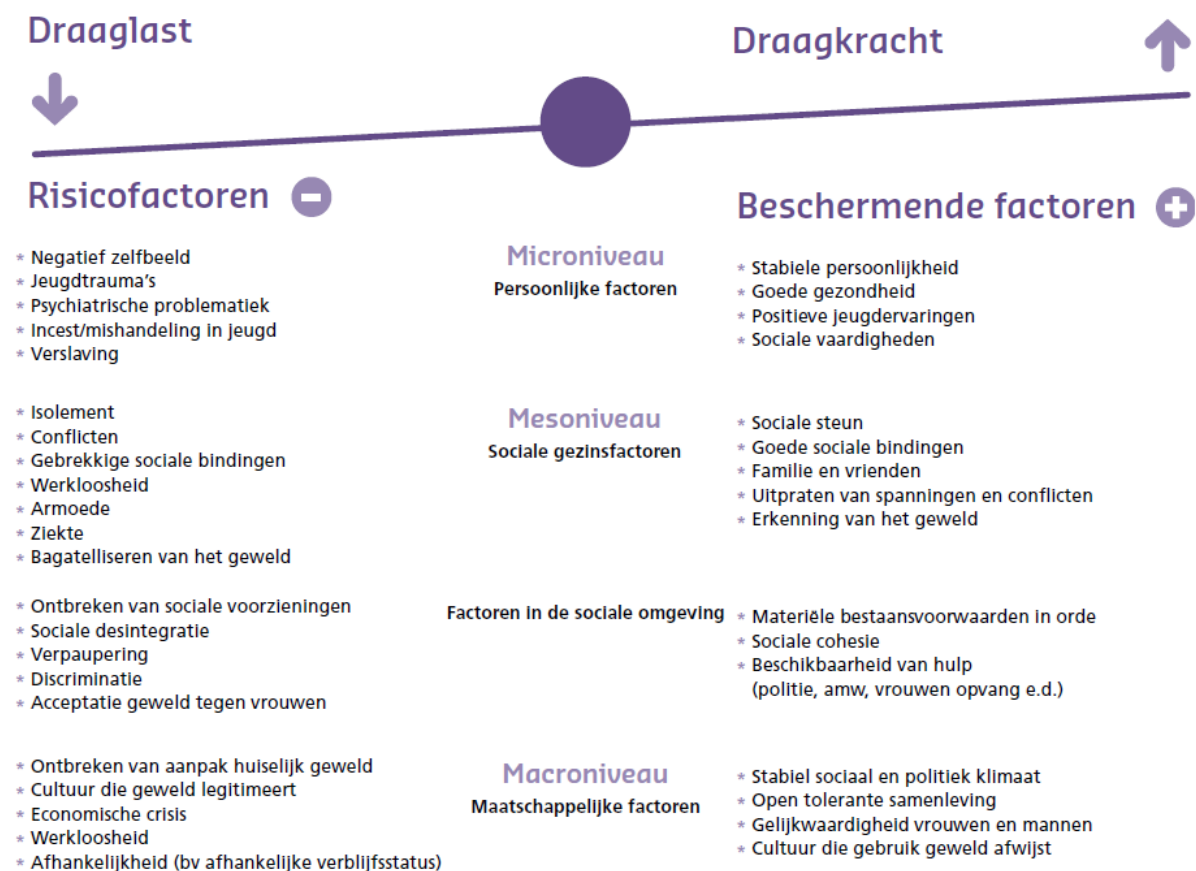
	kinderen	18)	
- Tegenover ouders:	- Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders	- Wantrouwend - Niet geliefd bij andere kinderen - Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders	- Wantrouwend - Niet geliefd bij andere kinderen - Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders - Agressief
- Tegenover andere volwassenen:	- Angst om uit te kleden - Angst voor lichamelijk onderzoek - Angst voor lichamelijk contact - Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Agressief - Overdreven afhankelijk - Wantrouwend - Vermijdt oogcontact	- Angst om zich uit te kleden - Angst voor lichamelijk onderzoek - Verstijft bij lichamelijk contact - Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Agressief - Overdreven afhankelijk - Wantrouwend - Vermijdt oogcontact	- Angst om zich uit te kleden - Angst voor lichamelijk onderzoek - Verstijft bij lichamelijk contact - Angstig, schrikachtig, waakzaam - Meegaand, volgzaam - Agressief - Overdreven afhankelijk - Wantrouwend - Vermijdt oogcontact
- Overig:	- Plotselinge gedragsverandering - Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd - Taal- en spraakstoornissen	- Plotselinge gedragsverandering - Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd - Slechte leerprestaties - Rondhangen na school - Taal- en spraakstoornissen	- Plotselinge gedragsverandering - Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd - Slechte leerprestaties - Rondhangen na school - Taal- en spraakstoornissen - Alcohol- of drugsmisbruik - Weglopen - Crimineel gedrag
Gedrag van de ouder	- Onverschillig over het welzijn van het kind - Laat zich regelmatig negatief uit over het kind - Troost het kind niet - Geeft aan het niet meer aan te kunnen - Is verslaafd - Is ernstig (psychisch) ziek - Kleedt het kind te warm of te koud aan	- Onverschillig over het welzijn van het kind - Laat zich regelmatig negatief uit over het kind - Troost het kind niet - Geeft aan het niet meer te kunnen - Is verslaafd - Is ernstig (psychisch) ziek - Kleedt het kind te warm	- Onverschillig over het welzijn van het kind - Laat zich regelmatig negatief uit over het kind - Troost het kind niet - Geeft aan het niet meer aan te kunnen - Is verslaafd - Is ernstig (psychisch) ziek - Kleedt het kind te

	- Zegt regelmatig afspraken af - Vergeet preventieve inentingen - Houdt het kind vaak thuis van school - Heeft irreële verwachtingen van het kind - Zet het kind onder druk om te presteren	- of te koud aan - Zegt regelmatig afspraken af - Houdt het kind vaak thuis van school - Heeft irreële verwachtingen van het kind - Zet het kind onder druk om te presteren	- warm of te koud aan - Zegt regelmatig afspraken af - Houdt het kind vaak thuis van school - Heeft irreële verwachtingen van het kind - Zet het kind onder druk om te presteren
Gezinssituatie	- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen - Sociaal isolement - Alleenstaande ouder - Partnermishandeling - Gezin verhuist regelmatig - Slechte algehele hygiëne	- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen - Sociaal isolement - Alleenstaande ouder - Partnermishandeling - Gezin verhuist regelmatig - Slechte algehele hygiëne	- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen - Sociaal isolement - Alleenstaande ouder - Partnermishandeling - Gezin verhuist regelmatig - Slechte algehele hygiëne
Signalen voor seksueel misbruik: Lichamelijk welzijn	- Verwondingen aan geslachtsorganen - Vaginale infecties en afscheiding - Jeuk bij vagina of anus - Pijn in bovenbenen - Pijn bij lopen of zitten - Problemen bij plassen - Urineweginfecties - Seksueel overdraagbare aandoeningen	- Verwondingen aan geslachtsorganen - Vaginale infecties en afscheiding - Jeuk bij vagina of anus - Pijn in bovenbenen - Pijn bij lopen of zitten - Problemen bij plassen - Urineweginfecties - Seksueel overdraagbare aandoeningen	- Verwondingen aan geslachtsorganen - Vaginale infecties en afscheiding - Jeuk bij vagina of anus - Pijn in bovenbenen - Pijn bij lopen of zitten - Problemen bij plassen - Urineweginfecties - Seksueel overdraagbare aandoeningen - (Angst voor) zwangerschap
Signalen voor seksueel misbruik: Gedrag van het kind (Nederlands Jeugdinstituut, 2011, pp. 1-3).	- Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken - Afkeer van lichamelijk contact - Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek - Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik” (Nederlands Jeugdinstituut, 2011, pp. 1-3).	- Drukt benen tegen elkaar bij lopen - Afkeer van lichamelijk contact - Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek - Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik” (Nederlands Jeugdinstituut, 2011,	- Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken - Afkeer van lichamelijk contact - Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek - Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik - Veel wisselende

		pp. 1-3).	seksuele contacten met leeftijdgenoten - Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen - Prostitutie” (Nederlands Jeugdinstituut, 2011, pp. 1-3).
--	--	-----------	--

Bijlage III: Balansmodel van Bakker

Bijlage: Balansmodel huiselijk geweld

Dit balansmodel is afkomstig van de website van Movisie (Movisie, 2014, p. 21).

Bijlage IV: Verdeling participanten: opvoeders en wijkbewoners

	Wolfskuil	Biezen
<i>Opvoeders:</i>		
<i>Onderzoeker 1 (H.)</i>	8	1
<i>Onderzoeker 2 (M.)</i>	3	5
<i>Totaal aantal opvoeders</i>	11	6
<i>Wijkbewoners:</i>		
<i>Onderzoeker 1 (H.)</i>	6	6
<i>Onderzoeker 2 (M.)</i>	4	11
<i>Totaal aantal wijkbewoners</i>	10	17
<i>Totaal aantal participanten per wijk en in percentage</i>	19 (45,24%)	23 (54,76%)

Bijlage V: Interviewleidraad deel 1

De interviewleidraad heeft binnen dit onderzoek betrekking op drie verschillende onderzoeksdoelgroepen, te weten de professionals, de opvoeders en de bewoners in Nijmegen Oud-West. De interviewleidraad wordt in deze bijlage weergegeven en deze is opgesteld met behulp van het boek 'Praktijkonderzoek in zorg en welzijn' (Donk & Lanen, 2011).

Doel van het interview

Kijkend naar het doel van het interview met de professionals, kan gesteld worden dat de onderzoekers willen onderzoeken wat de werkwijze van de verschillende professionals is met betrekking tot de preventie van kindermishandeling.

Het doel van het interview met opvoeders in Nijmegen Oud-West is het onderzoeken welke inzichten de opvoeders hebben op het gebied van kindermishandeling.

Het doel van de interviews met bewoners in Nijmegen Oud-West komt overeen met het doel van het interview met opvoeders. Ook met betrekking tot de bewoners in Nijmegen Oud-West willen de onderzoekers ontdekken welke inzichten de bewoners hebben op het gebied van kindermishandeling.

Vastlegging van het interview

De interviews met zowel de professionals, de opvoeders als de bewoners in Nijmegen Oud-West worden vastgelegd middels een opnamerecorder. De onderzoekers kiezen voor deze methode, om ervoor te zorgen dat er geen belangrijke informatie wordt gemist bij het verwerken van de verkregen informatie. Tevens kunnen de onderzoekers hun aandacht richten op het gesprek met de verschillende doelgroepen en zij kunnen doorvragen op relevante thema's. Ten slotte wordt er middels deze methode zorg gedragen voor een goede verwerking van de verkregen informatie. Interpretatie van de onderzoeksresultaten wordt voorkomen door middel van het opnemen en transcriberen van de interviews.

Afspraken over anonimiteit en terugkoppeling van de resultaten

Aan alle participanten zal toestemming worden gevraagd of zij betrokken mogen worden in het onderzoek en of de verkregen data in het onderzoeksverslag mogen worden verwerkt. De informatie vanuit de interviews zal bij alle doelgroepen te allen tijde anoniem worden verwerkt en dit zal tevens gecommuniceerd worden naar de participanten. Met betrekking tot de professionals zullen de resultaten uiteindelijk teruggekoppeld worden middels een eindpresentatie.

Onderwerpen voor het interview

Professionals

Werkwijze met betrekking tot
kindermishandeling

Signalen van het risico op
kindermishandeling

Vaardigheden van de
professionals

Ervaringen met het thema

Visie op kindermishandeling

Meldcode/doorverwijzing

Opvoeders

Definitie van het begrip
kindermishandeling

Signalen van
kindermishandeling

Ervaringen met het thema

Aanbevelingen: de rol van de
hulpverlener

Bewoners

Definitie van het begrip
kindermishandeling

Signalen van
kindermishandeling

Ervaringen met het thema

Visie op de rol van de
wijk(bewoner)

Bijlage VI: Interviewleidraad deel 2

Interviewvragen professionals: Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West

Inleiding:

Voorstellen, bedanken voor deelname, doel interview, aanpak, anonimiteit en tijdsduur, uitleggen wat er gebeurt met de gegevens. Benoemen: “Als je tijdens het interview besluit dat je niet meer verder wilt, dan kun je dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.”

Algemene/Inleidende vragen:

1. Heb je tijdens je werk bij het Sociaal Wijkteam al eens te maken gehad met kindermishandeling of vermoedens gehad van kindermishandeling?
2. Op een schaal van één tot tien, waarbij één het laagst is en tien het hoogst, hoe competent voel je je op het gebied van het preventief werken rondom kindermishandeling? Wat maakt dat je jezelf dit cijfer geeft?

Directe vragen:

3. Stel, er komt een hulpvraag binnen rondom jouw vakgebied. Jij gaat op huisbezoek. Waar let je op, vanaf het moment dat je aanbelt?
4. Stel, je signaleert ‘iets’ wanneer je op een huisbezoek bent, waarvan jij van mening bent dat er (dreigend) sprake is van kindermishandeling. Wat doe je op het moment dat je bij de hulpvrager bent? Wat doe je zodra je de deur uitloopt?
5. Wat zou een teamlid van een sociaal wijkteam volgens jou moeten kunnen, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling?
6. Hoe zou de preventie rondom kindermishandeling er binnen het Sociaal Wijkteam Nijmegen Oud-West uit moeten zien, volgens jou?

Indirecte vragen:

7. Hoe denk je dat opvoeders en wijkbewoners denken over kindermishandeling?

Structurerende vragen:

Ik heb gevraagd wat ik wilde vragen. Zou u nog iets over het thema kindermishandeling willen vertellen of vragen wat nog niet aan bod is gekomen?

Afsluiting: Bedanken voor het interview. De volgende vraag stellen: Vindt u het fijn om via de mail een uitwerking te ontvangen van het interview?

Interviewvragen professionals: GGD

Inleiding: Voorstellen, bedanken voor deelname, doel interview, aanpak, anonimiteit en tijdsduur, uitleggen wat er gebeurt met de gegevens. Benoemen: "Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview."

Algemene/Inleidende vragen:

1. Heeft u tijdens uw werk bij de GGD al eens te maken gehad met kindermishandeling of vermoedens gehad van kindermishandeling?
2. Op een schaal van één tot tien, waarbij één het laagst is en tien het hoogst, hoe competent voelt u zich op het gebied van het preventief werken rondom kindermishandeling? Wat maakt dat u zichzelf dit cijfer geeft?

Directe vragen:

3. Stel, er komt een hulpvraag binnen rondom uw vakgebied. U gaat op huisbezoek of u komt in contact met een cliënt. Waar let u op, vanaf het moment dat u aanbelt of in contact bent?
4. Stel, u signaleert 'iets' wanneer u op een huisbezoek bent of in contact bent met een cliënt, waarvan u van mening bent dat er (dreigend) sprake is van kindermishandeling. Wat doet u op het moment dat u bij/met de hulpvrager bent? Wat doet u zodra u de deur uitloopt of de cliënt bij u weggaat?
5. Wat zou een sociale professional in Nijmegen Oud-West volgens u moeten kunnen, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling?
6. Hoe zou de preventie rondom kindermishandeling er binnen Nijmegen Oud-West uit moeten zien, volgens u?

Indirecte vragen:

7. Hoe denkt u dat opvoeders en wijkbewoners in Nijmegen Oud-West denken over kindermishandeling?

Structurerende vragen:

Ik heb gevraagd wat ik wilde vragen. Zou u nog iets over het thema kindermishandeling willen vertellen of vragen wat nog niet aan bod is gekomen?

Afsluiting: Bedanken voor het interview. De volgende vraag stellen: Vindt u het fijn om via de mail een uitwerking te ontvangen van het interview?

Interviewvragen professionals: Wijkmanager en wijkagenten

Inleiding: Voorstellen, bedanken voor deelname, doel interview, aanpak, anonimiteit en tijdsduur, uitleggen wat er gebeurt met de gegevens. Benoemen: "Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview."

Algemene/Inleidende vragen:

1. Hoe lang bent u wijkmanager/wijkagent in deze wijk?
2. Kunt u wat meer vertellen over uw functie als wijkmanager/wijkagent?
3. Wat verstaat u onder kindermishandeling?
4. Heeft u tijdens uw werk als wijkmanager/wijkagent al eens te maken gehad met kindermishandeling of vermoedens gehad van kindermishandeling?

Directe vragen:

Indien van toepassing op de werkzaamheden van de participant, worden de volgende vragen gesteld.

5. Stel, er komt een bericht/klacht bij u binnen. U gaat op huisbezoek of u komt in contact met een cliënt. Waar let u op, vanaf het moment dat u aanbelt of in contact bent?
6. Stel, u signaleert 'iets' wanneer u op een huisbezoek bent of in contact bent met een cliënt, waarvan u van mening bent dat er (dreigend) sprake is van kindermishandeling. Wat doet u op het moment dat u bij/met de cliënt bent? Wat doet u zodra u de deur uitloopt of de cliënt bij u weggaat?
7. Wat zou een sociale professional in Nijmegen Oud-West volgens u moeten kunnen, wanneer het gaat om de preventie van kindermishandeling?
8. Hoe zou de preventie rondom kindermishandeling er binnen Nijmegen Oud-West uit moeten zien, volgens u?

Indirecte vragen:

9. Hoe denkt u dat opvoeders en wijkbewoners in Nijmegen Oud-West denken over kindermishandeling?
10. Wat zou volgens u een wijkbewoner kunnen/moeten doen wanneer het gaat om kindermishandeling?

Structurerende vragen:

11. Ik heb gevraagd wat ik wilde vragen. Zou u nog iets over het thema kindermishandeling willen vertellen of vragen wat nog niet aan bod is gekomen?

Afsluiting: Bedanken voor het interview. De volgende vraag stellen: Vindt u het fijn om via de mail een uitwerking te ontvangen van het interview?

Interviewvragen opvoeders

Inleiding: Voorstellen, bedanken voor deelname, doel interview, aanpak, anonimiteit en tijdsduur, uitleggen wat er gebeurt met de gegevens. Benoemen: "Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview."

Algemene/Inleidende vragen:

1. Kunt u iets vertellen over uw gezin? Hoe lang woont u al in de wijk?
2. Heeft u veel contact met wijkbewoners? Hoe is uw contact met de wijk?
3. Vindt u uw wijk kindvriendelijk?

Directe vragen:

4. Zoals u weet, gaat dit gesprek onder andere over kindermishandeling, maar wat verstaat u eigenlijk onder kindermishandeling?
5. Heeft u in uw omgeving al eens te maken gehad met kindermishandeling of vermoedens gehad van kindermishandeling?

Afhankelijk van de ervaring met kindermishandeling worden nu vraag 6 en 7 gesteld.

Zo ja, wat maakte dat u dit vermoedde?

Kunt u daar wat meer over vertellen?

Hier eventueel vragen of de participant bekend is met het Sociaal Wijkteam.

Wat vond u van de hulpverlening?

Wat vindt u belangrijk in deze hulpverlening of deze hulpverlener?

Om wat voor reden maakte anderen zich, volgens u, zorgen om u en uw gezin?

Vindt u dat u als wijkbewoner iets zou kunnen doen wanneer het gaat om kindermishandeling in de wijk? Zo ja, wat zou u kunnen doen? Zo nee, wat is de reden dat u deze mening heeft?

Structurerende vragen:

Ik heb gevraagd wat ik wilde vragen. Zou u nog iets over het thema kindermishandeling willen vertellen of vragen wat nog niet aan bod is gekomen?

Afsluiting: Bedanken voor het interview, uitwisselen van telefoonnummers en/of e-mailadressen, zodat wij hen kunnen bereiken en zij ons.

Interviewvragen wijkbewoners

Inleiding: Voorstellen, bedanken voor deelname, doel interview, aanpak, anonimiteit en tijdsduur, uitleggen wat er gebeurt met de gegevens. Benoemen: "Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview."

Algemene/Inleidende vragen:

1. Kunt u iets vertellen over uw gezin? Hoe lang woont u al in de wijk?
2. Heeft u veel contact met wijkbewoners? Hoe is uw contact met de wijk?
3. Vindt u uw wijk kindvriendelijk?

Directe vragen:

4. Zoals u weet, gaat dit gesprek onder andere over kindermishandeling, maar wat verstaat u eigenlijk onder kindermishandeling?
5. Heeft u in uw omgeving al eens te maken gehad met kindermishandeling of vermoedens gehad van kindermishandeling?

Afhankelijk van de ervaring met kindermishandeling worden nu vraag 6 en 7 gesteld.

Zo ja, wat maakte dat u dit vermoedde?

Kunt u daar wat meer over vertellen?

Vraag 8 wordt te allen tijde gesteld.

Vindt u dat u als wijkbewoner iets zou kunnen doen wanneer het gaat om kindermishandeling in de wijk? Zo ja, wat zou u kunnen doen? Zo nee, wat is de reden dat u deze mening heeft?

Structurerende vragen:

Ik heb gevraagd wat ik wilde vragen. Zou u nog iets over het thema kindermishandeling willen vertellen of vragen wat nog niet aan bod is gekomen?

Afsluiting:

Bedanken voor het interview, uitwisselen van telefoonnummers en/of e-mailadressen, zodat wij hen kunnen bereiken en zij ons.

Bijlage VII: Tijdpad en taakverdeling

Weeknummer	Taak	Verantwoordelijke
12 - GO/NO GO moment plan van aanpak	Verwerking feedback plan van aanpak, interviewvragen opstellen en afspraken maken voor praktijkonderzoek.	Hanne en Mirte
13	Uitvoeren van onderzoek en verwerken van onderzoeksresultaten: het afnemen van interviews met 7 professionals, 8 opvoeders en 9 wijkbewoners.	Elke onderzoeker neemt de helft van de taak op zich. Hanne: 4 professionals, 4 opvoeders en 4 wijkbewoners. Mirte: 3 professionals, 4 opvoeders en 5 wijkbewoners.
14	Uitvoeren van onderzoek en verwerken van onderzoeksresultaten: het afnemen van interviews met 6 professionals, 8 opvoeders en 9 wijkbewoners.	Elke onderzoeker neemt de helft van de taak op zich. Hanne: 3 professionals, 4 opvoeders en 5 wijkbewoners. Mirte: 3 professionals, 4 opvoeders en 4 wijkbewoners.
15	Afronden van de uitvoering van het onderzoek en de verwerking van onderzoeksresultaten, het afnemen van 8 interviews onder wijkbewoners en starten met het schrijven van de conclusie.	Elke onderzoeker neemt 4 interviews af onder wijkbewoners. Hanne schrijft de conclusie voor opvoeders, Mirte de conclusie voor wijkbewoners en samen wordt de conclusie van professionals geschreven.
16	Conclusie van de onderzoeksvraag en discussie schrijven.	Hanne en Mirte
17	Afronden en inleveren concept onderzoeksrapport.	Hanne en Mirte
18	Start projectresultaat - product.	Hanne en Mirte
19	Verwerking feedback concept onderzoeksrapport.	Hanne en Mirte
20	Projectresultaat – productverantwoording	Hanne en Mirte
21	Projectresultaat - implementatieplan.	Hanne en Mirte
22	Afronden en inleveren onderzoeksrapport en projectresultaat.	Hanne en Mirte

Bijlage VIII: Werkwijze hoofdstuk 4 ‘resultaten’

Deelvraag 1: Welke inzichten hebben de professionals in het gebied Nijmegen Oud-West op het gebied van de preventie van kindermishandeling?

Interviewvraag: Stel, er komt een hulpvraag binnen rondom jouw vakgebied. Jij gaat op huisbezoek. Waar let je op, vanaf het moment dat je aanbelt?

Van coderen naar analyseren, eerste fase:

Aandacht voor het kind: 1x	Omgang met probleemgedrag van het kind: 1x
Algemene sfeer in huis: 1x	Omgang van ouders met het kind: 8x
Bejegening van professional: 2x	Persoonlijke hygiëne kind en ouders: 5x
Capabiliteit van ouders: 1x	Problematiek van ouders: 1x
Consequentheid van ouders: 1x	Signalen uit de buurt: 1x
Contact met de wijk: 1x	Spel van het kind: 1x
De tuin: 1x	Taalgebruik van ouders: 1x
De verdere omgeving: 2x	Tanden van het kind: 1x
Gedrag van de ouder: 1x	Uiterlijk van het huis: 7x
Gedrag van het kind: 6x	Uiterlijk van kind en ouders: 5x
Gemoedstoestand van de ouders: 2x	Veiligheid: 2x
Gevoel van de professional: 1x	Verantwoordelijkheidsgevoel van ouders: 1x
Hygiëne van het huis: 4x	Verbaal/non-verbaal gedrag: 3x
Interactie tussen professional en kind: 3x	Voedingspatroon: 2x
Interactie van het hele gezin: 5x	Voorzieningen in huis: 2x
Kindvriendelijkheid van het huis: 1x	De situatie op school: 2x
Klachten van het kind: 1x	Wat vertellen ouders (over het kind)? 2x
Leeftijd van het kind: 3x	
Leefwijze: 1x	

Van coderen naar analyseren, tweede fase:

Aandacht voor het kind: 2x

Bejegening professional: 2x

Buurtsignalen: 1x

Capabiliteit van ouders: 1x

Consequentheid ouders: 1x

Gedrag: 7x

Gemoedstoestand ouders: 2x

Gevoel van professional: 1x

Gezinsinteractie: 5x

Hygiëne kind en ouders: 5x

Interactie ouders/kind: 8x

Interactie professional/kind: 3x

Kindvriendelijkheid huis: 1x

Klachten van een kind: 1x

Leeftijd kind: 3x

Leefwijze: 1x

Omgang probleemgedrag kind: 1x

Omgeving: 2x

Openheid ouders: 2x

Problematiek ouders: 1x

Schoolsituatie: 2x

Sfeer in huis: 1x

Spel van het kind: 1x

Taalgebruik: 1x

Tanden van het kind: 1x

Tuin: 1x

Uiterlijk kind/ouders: 5x

Uiterlijk/hygiëne huis: 11x

Veiligheid: 2x

Verbaal/non-verbaal gedrag: 3x

Voedingspatroon: 2x

Voorzieningen in huis: 2x

Wijkcontacten: 1x

Van coderen naar analyseren, derde fase:

Gedrag: 11x

Gezinsinteractie: 17x

Hygiëne gezinsleden: 5x

Interactie met professional: 8x

Kindkenmerken: 4x

Leefwijze gezin: 3x

Omgeving binnenshuis: 16x

Omgeving buitenshuis: 7x

Ouderkenmerken: 5x

Uiterlijk gezinsleden: 6x

Deelvraag 2: Welke inzichten hebben de opvoeders, van kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar, in Nijmegen Oud-West op het gebied van kindermishandeling?

Interviewvraag: Vindt u dat u als wijkbewoner iets zou kunnen doen wanneer het gaat om kindermishandeling in de wijk? Zo ja, wat zou u kunnen doen? Zo nee, wat is de reden dat u deze mening heeft?

Van coderen naar analyseren, eerste fase:

Ik zou niets doen: 0x	Ik zou contact opnemen met een
Ik zou het bespreken met mijn eigen	professional: 16x
netwerk: 2x	Ik zou het contact met dat gezin
Ik zou de 'dader' erop aanspreken: 13x	onderhouden: 1x

Met welke professional zou u contact opnemen?

Wijkagent: 2x	GGD/consultatiebureau: 1x
Portaal: 3x	School/crèche: 4x
Sociaal Wijkteam: 0x	Politie: 3x
Jeugdzorg/AMK: 5x	Overig: 1x
Arts: 4x	

De reactie wordt beïnvloed door een aantal factoren, namelijk:

Zelfbescherming: 2x	Het zou duidelijk moeten zijn dat er echt
Beschermen van het eigen gezin: 3x	iets is: 1x
Respect voor de privacy van de ander/"Ik	
wil mij er niet mee bemoeien": 4x	

Of men de 'dader' aanspreekt is afhankelijk van de volgende factoren:

Alleen als het een bekende is: 6x	Alleen als het een onbekende is: 2x
Afhankelijk van de ernst/zwaarte van de	Afhankelijk van het netwerk van de 'dader'
kindermishandeling: 4x	(voel ik mij hierdoor bedreigd?): 2x
Afhankelijk van de agressie van de	Afhankelijk van mijn inschatting waartoe
'dader': 1x	iemand in staat is: 1x
Afhankelijk van met wie ik ben (alleen of	Uit bescherming voor het kind op dat
met iemand anders): 1x	moment niet aanspreken: 1x
Afhankelijk van de persoon, staat hij of zij	
ervoor open?: 3x	

Van coderen naar analyseren, tweede fase:

Ik zou niets doen: 0x

Ik zou het bespreken met mijn eigen
netwerk: 2x

Ik zou de 'dader' erop aanspreken: 13x

Ik zou contact opnemen met een
professional: 16x

Ik zou het contact met dat gezin
onderhouden: 1x

Met welke professional zou u contact opnemen?

Wijkagent: 2x

Portaal: 3x

Jeugdzorg/AMK: 5x

Medici: 5x

School/crèche: 4x

Politie: 3x

Overig: 1x

De reactie wordt beïnvloed door een aantal factoren, namelijk:

Bescherming van mij en mijn gezin: 5

Respect voor de privacy van de ander/"Ik
wil mij er niet mee bemoeien": 4

Het zou duidelijk moeten zijn dat er echt
iets is: 1

Of men de 'dader' aanspreekt is afhankelijk van de volgende factoren:

Alleen als het een bekende is: 6x

Afhankelijk van de ernst/zwaarte van de
kindermishandeling: 4x

Afhankelijk van de agressie van de 'dader'
en het netwerk van de 'dader': 7x

Afhankelijk van met wie ik ben (alleen of
met iemand anders): 1x

Alleen als het een onbekende is: 2x

Uit bescherming voor het kind op dat
moment niet aanspreken: 1x

Deelvraag 2: Welke inzichten hebben de opvoeders in het gebied Nijmegen Oud-West op het gebied van de preventie van kindermishandeling?

Interviewvraag: Wat zou u belangrijk vinden dat een hulpverlener doet of zegt of kan?

Van coderen naar analyseren, eerste fase:

De reden achter het probleem, verder
kijken naar wat er op het eerste gezicht te
zien is: 5x

Adviseren in wat een betrokkene kan
doen: 1x

Kritisch kijken of iemand 'mooi weer'
speelt: 5x

Niet oordelen/Neutrale houding: 6x

Luisteren: 6x

Inleven: 3x

Mensen weer vertrouwen geven: 2x

Naast mensen gaan staan: 2x

Veel praktijkervaring opdoen: 1x

Kijken naar wat je niet ziet: 2x

Voorzichtig benaderen: 1x

Outreaching benadering/Bij mensen
langsgaan: 1x

Uitgaan van het positieve: 1x

Kijken naar hulpvraag en oplossingen: 1x

Letten op de verzorging van het huis en
het kind: 1x

Letten op het gedrag en de reacties van
het kind: 1x

Ouder handelingsalternatieven leren: 2x

De andere ouder (niet-dader) versterken:
1x

Aansluiten bij cultuur/het gezin: 2x

Vertrouwen opbouwen: 2x

Samenwerken met ouder: 2x

Hulp voor ouder en voor kind: 2x

Samenwerken andere hulpverleners: 2x

Handelen vanuit ratio/feiten i.p.v. gevoel:
1x

Laagdrempelig: 2x

Onverwachts langskomen: 2x

Vragen stellen: 1x

Preventief werken: 1x

Van coderen naar analyseren, tweede fase:

Kijken naar de reden achter het probleem:

7x

Adviseren in wat een betrokkene kan
doen: 1x

Kritisch kijken of iemand 'mooi weer'
speelt: 5x

Niet oordelen/Neutrale houding: 12x

Luisteren: 6x

Inleven: 3x

Vertrouwen: 4x

Veel praktijkervaring opdoen: 1x

Voorzichtig benaderen: 1x

Outreachinge benadering: 3x

Uitgaan van het positieve: 1x

Handelingsalternatieven bieden: 4x

Letten op de verzorging van het huis en
het kind: 1x

Letten op het gedrag en de reacties van
het kind: 1x

Aansluiten bij de cultuur: 2x

Hulp voor ouder en voor kind: 2x

Samenwerken andere hulpverleners: 2x

Handelen vanuit ratio/feiten i.p.v. gevoel:
1x

Vragen stellen: 1x

Preventief werken: 1x

Van coderen naar analyseren, derde fase:

Achterliggende oorzaken: 7x

Kritisch kijken: 6x

Neutrale houding: 14x

Luisteren: 6x

Inleven: 5x

Vertrouwen: 4x

Praktijkervaring: 1x

Outreachinge benadering: 4x

Handelingsalternatieven: 4x

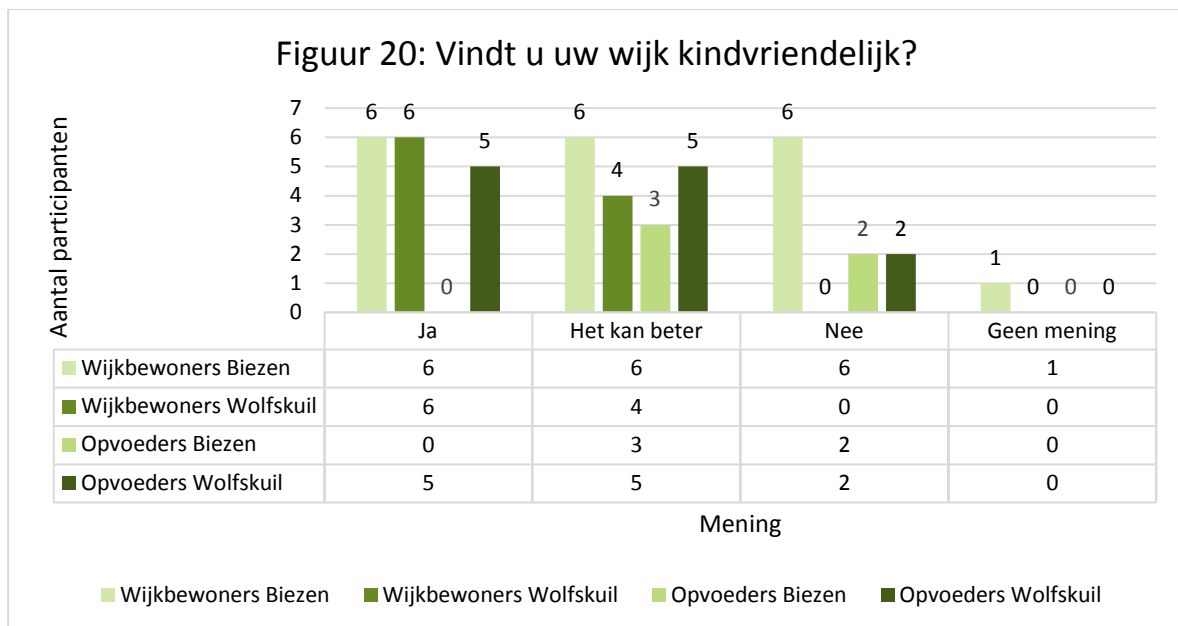
Omgeving binnenshuis: 1x

Gedrag kind: 1x

Systeemgericht werken: 5x

Rationeel handelen: 1x

Bijlage IV: Kindvriendelijkheid van Nijmegen Oud-West

Aan iedere wijkbewoner en opvoeder is de vraag gesteld in hoeverre zij de wijk waarin zij wonen, Biezen dan wel Wolfskuil, kindvriendelijk vinden. Figuur 20 geeft hier de resultaten van weer. Wanneer het gaat om de kindvriendelijkheid zijn er twee overkoepelende thema's te zien, waarin door een aantal participanten onderscheid wordt gemaakt, respectievelijk de algemene veiligheid van de wijken voor kinderen en het aanbod voor kinderen. Door de participanten worden verscheidene positieve punten en verbeterpunten genoemd. Deze kunnen tegenstrijdig aan elkaar zijn, doordat bijvoorbeeld een participant vindt dat er voldoende groenvoorzieningen zijn, terwijl een andere participant vindt dat er onvoldoende groen is in de wijk. Gezegd werd bijvoorbeeld:

“Qua verkeersveiligheid is het hier ook best kindvriendelijk. De mensen letten ook wel op elkaars kinderen. In deze straat wordt soms wel hard gereden, maar ik heb me een beetje over die angst heen gezet. Ik ga nu samen met de kinderen naar buiten en de kinderen weten dat ze heel voorzichtig moeten zijn.”

“Er mag wel wat meer voor gedaan worden. Meer kijken naar meerdere leeftijden, weet je wel?”

“Mijn dochter vraagt bijvoorbeeld: “Mag ik de deur alvast open maken?” Dat is prima. Ze kan hier gewoon op het stoepje wachten of al even op de stoep spelen, omdat het risico gewoon erg klein is.”

Positieve punten, wat betreft de wijk Wolfskuil, zijn de georganiseerde activiteiten voor kinderen, de aanwezigheid en het onderhoud van speeltuinen, de betrokkenheid van

mensen onderling en de aanwezigheid van andere kinderen. Verbeterpunten die worden genoemd zijn de inrichting van de straten, de hangeugd en hardrijdend verkeer.

Met betrekking tot de wijk Biezen zijn de genoemde positieve punten de kinderboerderij, de aanwezigheid en het onderhoud van speeltuinen en parkjes, de aanwezigheid van andere kinderen, de georganiseerde activiteiten voor kinderen en de onderlinge oplettendheid op elkaars kinderen. Als verbeterpunten worden genoemd: de drukke straten, hardrijdend verkeer, de aanwezigheid van drugsgebruikers, onzure types, het gebrek aan groenvoorzieningen en het gebrek aan contact tussen opvoeders onderling.